

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

Жисмоний шахсларнинг жами даромадини декларациялаш тизимини босқичма-босқич жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида

«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 1997 йил 24 апрелда қабул қилган «Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексини амалга киритиш тартиби тўғрисида»ги 397-1-сонли қарорга ўзгариш киритиш хақида» Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисингин 2001 йил 7 декабрдаги 321-II-сонли қарорига мувофиқ ҳамда жисмоний шахсларнинг жами даромадини декларациялаш тизимини республикада босқичма-босқич жорий этишини таъминлаш мақсадида:

1. 2002-2005 йиллардаги даврда Ўзбекистон Республикасида жисмоний шахсларнинг жами даромадини декларациялашнинг халқаро меъёрларга мос келадиган тизимини босқичма-босқич жорий этиши юзасидан тайёргарлик чора-тадбирлари мажмумини амалга ошириш мақсадга мувофиқ деб топилсин.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси, Молия вазирлиги бир ой муддатда жисмоний шахсларнинг жами даромадини декларациялаш тизимини босқичма-босқич жорий этишини таъминлайдиган 2002-2005 йилларга мўлжалланган чора-тадбирларнинг аник дастури ва жадвалини 2003 йил 1 январидан бошлаб олинган даромадлар бўйича ишлаб чиқсан ҳамда Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тегиши вазирликлар, идоралар, жамоат ташкилотлари, чет эл иқтисодий тузилмалари ва эксперталарни жалб этган ҳолда иккى ой

муддатда «Жисмоний шахсларнинг жами йиллик даромадини декларациялаш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Конуни лойиҳасини ишлаб чиқсан ва белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига киритсин.

3. Куйидагилар белгилансин:
жами даромадни декларациялаш механизмини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш чоғида фуқароларнинг конституцияий ва мулкий хукуқлари бузилишига, уларнинг даромадлари ва мол-мулки миқдорлари тўғрисида ги маълумотлар ошкор этилишига, фуқароларнинг шахсий турмушига аралashiшга ҳамда бошқа сунистъ-молчиликлар ва хукуқбузарликларга қатъян йўл қўйилмайди;

жисмоний шахсларнинг даромадлари ва мол-мулки билан боғлиқ ахборот ҳамда хужжатлардан фойдаланиш тартибини бузишга йўл қўйган мансабдор шахслар жавобгарликка, ҳатто жиной жавобгарликка ҳам тортиладилар.

4. Амалдаги қонунчиликка мувофиқ, ҳозирги вақтда жисмоний шахслар асосий иш жойидан ташқарида олаётган даромадлар, шунингдек жисмоний шахс томонидан уни якка тартибдаги тадбиркор сифатида давлат рўйхатидан ўтказмаган ҳолда бир маротабалик операциялар /савдо, иш, хизматлар/ни амалга оширишдан оладиган даромадлари декларация қилиниши лозимлиги маълумот учун қабул қилинсин.

(Давоми 2-бетда)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг
ҚАРОРИ

Ўзбекистон давлат консерваторияси фаолиятини такомиллаштириш чора- тадбирлари тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент давлат консерваториясини Ўзбекистон давлат консерваториясига айлантириш тўғрисида» 2002 йил 16 апрелдаги ПФ-3052-сон Фармонини бажариш юза-
сидан ҳамда ўзбек халқининг миллий мусикий мероси негизида мусика санъатини ривожлантириш, сифат жиҳатидан янги мусикий таълим тизимини яратиш, юқори малакали санъат кадрлари тайёрлашни такомиллаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қаор қилади:

1. Ўзбекистон давлат консерваторияси мусика санъатининг барча йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича та-
янч олий таълим муассасаси ҳамда мазкур таълим соҳаси педагоглари, мутахассисларнинг малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш маркази этиб белгилансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги:

кўп асрлик мусикий меросимизни, миллий ва жаҳон мусика санъати тараққиётини, миллий мусика асбобларининг тарихини ўрганиш мақсадида бир ой муддатда давлат консерваторияси таркибида ихтисослаштирилган Илмий-тадқиқот маркази ва Мусика музейи низомларини ишлаб чиқсан ва тасдиқласин;

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Фанлар академияси ҳамда Фан ва технологиялар маркази билан биргаликда иккита ҳафта муддатда Илмий-тадқиқот маркази ва Мусика музейи низомларини ишлаб чиқсан ва тасдиқласин;

музикий таълим муассасаларини замонавий мусикий ўкув адабиётлари билан таъминлаш, уларни мунтазам чоп

этишини йўлга қўйиш мақсадида бир ой муддатда Ўзбекистон давлат консерваторияси хузурида ихтисослаштирилган «Мусика» нашриёти, босмахона ва овоз ёзиш студияси ташкил этсин;

чет элдаги мусиқа муассасаларида таълим олаётган ва самарали ижодий фаолият кўрсатадиган Ўзбекистон ижодкор ёшлари вакиллари билан доимий алоқада бўлишни таъминлаш, Ўзбекистон давлат консерваторияси фаолиятида уларнинг ижодий салоҳиятидан фойдаланиш, республикада мусиқа анжуманлари ва фестиваллари ўтказиш бўйича тадбирларни бир ой муддатда ишлаб чиқсан ва тасдиқласин;

レスпублика ва хорижий мамлакатларнинг таникли ижроҷилари ва санъат араббларини, етакчи педагог-мутахассисларини консерваторияядида ишлашга тақлиф этиш тартибини бир ой муддатда ишлаб чиқсан ва 2002/2003 ўкув йилидан бошлаб амалга киритсин;

Ўзбекистон Республикаси Мехнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳамда Молия вазирлиги билан биргаликда ўрта махсус маданият ва санъат ўкув юртлари концертмейстерлари ва етакчи концертмейстерлари меҳнатига ҳақ тўлаш шартларини бир ой муддатда қайта кўриб чиқсан ва белгиланган тартибида тасдиқласин.

3. 2002/2003 ўкув йилидан бошлаб Ўзбекистон давлат консерваторияси хузурида 125 нафар ўкувчига мўлжалланган Иқтидорли болалар академик лицеи ташкил этилсин. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази билан биргаликда Иқтидорли

(Давоми 3-бетда)

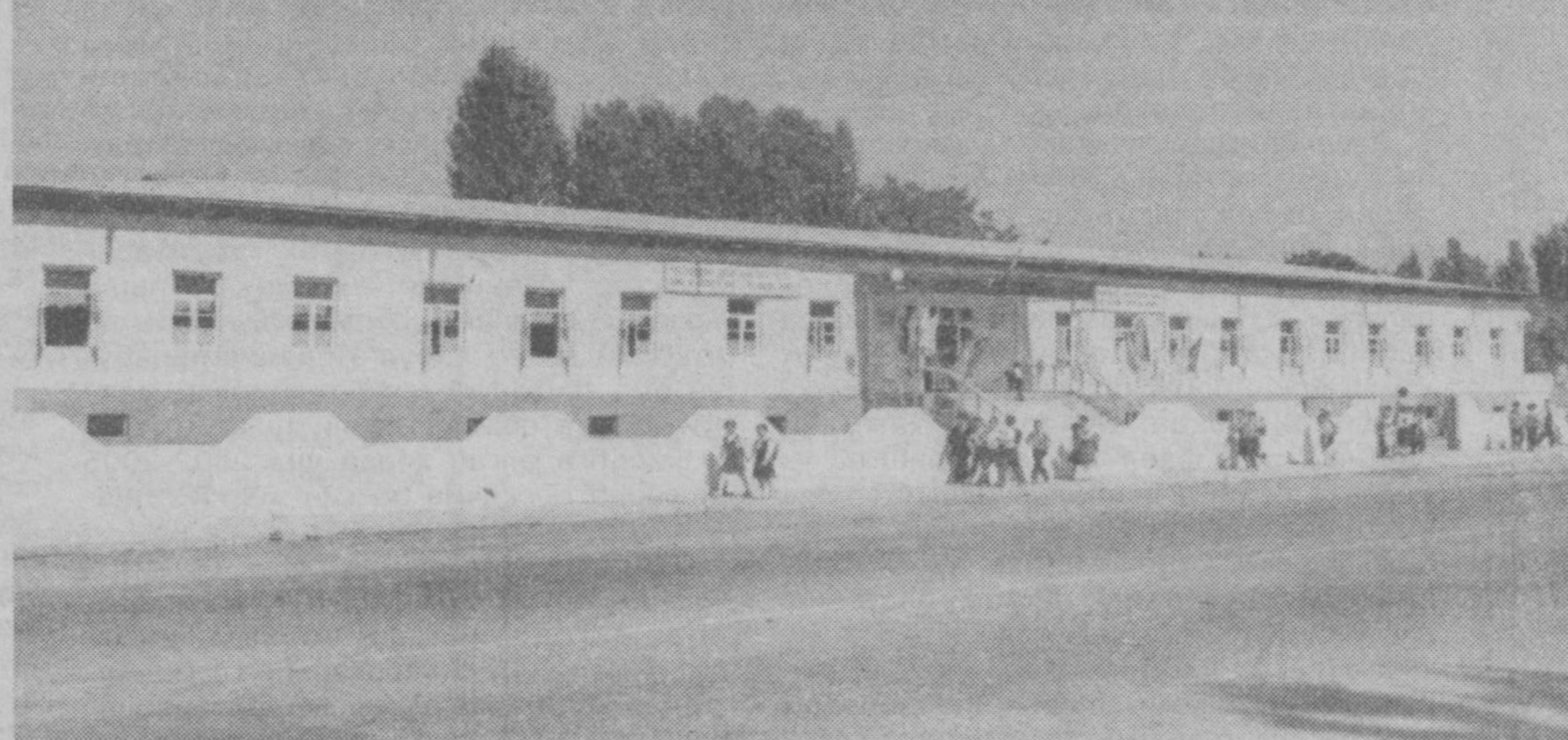
Тошкент вилояти Зангига туманинг 39-мактабнинг янги биноси мамлакатимиз мустақиллигининг 11 йиллигига ажойиб совға бўлди. Мазкур мактабнинг қурилишига жами 100 миллион сўм сарфланди. Зангига туман ҳокимиги ва «Наврӯз» ширкати хўжалигининг ҳомийлигига қурилган мактабда 532 нафар ўкувчи замонавий, шинам, ёргу синф хоналарида таълим олмоқдалар.

Ўқиши иккى сменада олиб борилаётган мактабимизда 34 нафар ўқитувчилар фаолият кўрсатяпти. 130 нафар болаларни 1-синфга қабул қилидик. Уларга 2 сентябрь – Билимлар кунида Президент совфлари тантанали суратда топширилди, – дейди мактаб директори Айхол Бобоҷонована.

Мактабнинг ўрни қаровсиз ер эди. Туман ҳокимиги билан келишиб, шу ерни танлаб, мактабни барпо этдик. Эндилиқда ўкувчилар ҳам, мактабда ишлётган ўқитувчилар, ота-оналар ҳам хурсанд, – дейди Зангига туман ҳалқ таълими бўйлами мудири Шавкат Мадумаров биз билан сухбатда.

Райхон ХОЛМУРОДОВА,
“Ma'rifat” мухбари
Суратда: янги мактаб биносининг
ташқи кўринини.
Бурхон РИЗОКУЛОВ олган сурат.

БОЛАЖОНЛАРГА ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИ СОҒФАСИ

АДАБИЁТ ДАСТУРИ
ЎҚИТУВЧИЛАР
МУҲОКАМАСИГА
ҚЎЙИЛСА

4-бет

КИТОБСИЗ
НАХОТ ЙЎҚ

5-бет

ЙЎЛ БОШИДА
АДАШГАН БОЛАЛАР
8-бет

БОЛАНГИЗНИ
БЕКОРЧИЛИКДАН
АСРАНГ
9-бет

Ўзбекистон Республикаси Президентининг **ФАРМОНИ**

Жисмоний шахсларнинг жами даромадини декларациялаш тизимини босқичма-босқич жорий этиш чора-тадбирлари түгрисида

5. Ўзбекистон Республикаси Давлат солик қўмитасига жисмоний шахсларнинг жами даромадини декларациялаш тизими жорий этилгунга қадар фуқароларнинг даромадларини ихтиёрий равища декларациялаш тизими пухталаштириш бўйича танлаб олиш йўли билан тажриба тариқасида иш олиб бориш хукуки берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солик қўмитаси хорижий мамлакатларда жисмоний шахсларнинг даромадларини декларациялаш тажрибасини чукур ўргансин ҳамда уларни инобатга олган ҳолда декларантлар томонидан ўз даромадлар түгрисидаги маълумотларни ихтиёрий равища декларациялаш тизими жорий этиш чора-тадбирлари тарифлантириш механизми, шунингдек уларнинг жавобгарлик чораларини, жумладан зарур маълумотларни тақдим этимаганлик ва даромадларни атайин яширганилиги учун қонучиликда кўзда тутилган жазоларни кўллаш чораларини ишлаб чиқсан.

6. Белгилаб қўйилсинки, фу-

қароларнинг республика тижорат банкларида депозит хисоб варакларига кўйиладиган нақд маблағлари декларация қилинмайди ва уларнинг келиб чиқиш манбалари тасдиқланиши талаб этилмайди.

7. Ўзбекистон Республикаси Давлат солик қўмитаси:

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Адлия вазирлиги, Ўзбекистон Телерадиокомпанияси билан бирга жисмоний шахсларнинг жами даромадларини декларациялаш тизими жорий этиш мақсадлари ҳақида оммавий ахборот-воситалари орқали ахоли ўтасида кенг тушунтириш ишлари олиб борилишини таъминласин;

2003 йилнинг 1 июляга қадар Ўзбекистон Республикаси Давлат солик қўмитаси хузурида жисмоний шахслар томонидан тақдим этилган даромадлар / даромад манбалари/ түгрисида

Ўзбекистон Республикаси Президенти

Тошкент шаҳри,
2002 йил 5 сентябрь

ги декларацияларни ҳамда декларациялаш билан боғлиқ башқа ахборотни қайта ишлаш Марказини ташкил этиш ва уни декларацияларни қайта ишлаш учун зарур техника билан жиҳозлашни кўзда тутсиз;

2003 йилнинг 1 сентябрига қадар солик органларига маълумотларни электрон воситалардан тақдим этиш ҳамда солик назоратини амалга ошириш мақсадида уларга ишлов бериш имконини яратадиган дастурий маҳсулотлар ишлаб чиқиш ва улардан тажриба тариқасида фойдаланиши таъминласин.

8. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат килиш Ўзбекистон Республикаси Баш вазири У.Султонов зиммасига юклатилисин.

9. Ушбу Фармон матбуотда эълон қилинсин.

И.Каримов

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 4 сентябрь куни Оқсанор қароргоҳида Япониянинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва муҳтор элчиси Акио Каватодан ишонч ёрлигини қабул қилиб олди.

Шу куни Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган Қироллиги, Хиндистон Республикаси, Исландия, Корея, Республикаси ҳамда Пакистон Ислом Республикаси давлатларининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва муҳтор элчилари ҳам юртбошимизга ишонч ёрликларини топширилдилар ва ўзаро мулоқотларга давлатлараро муносабатларни ривожлантириш хусусида фикрлашдилар.

АҚШ ЭЛЧИЛАРИ ТОШКЕНТДА

Мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган АҚШ давлат котибининг Европа ва Европасиё ишлари бўйича ёрдамчиси ўринбосари Линн Паско иштирокида АҚШнинг Марказий Осиё давлатларидаги Фавқулодда ва

муҳтор элчилари Тошкентда узининг йиллик кенгашини утказди. 5 сентябрь куни Линн Паско ҳамда АҚШнинг Марказий

Осиё давлатларидаги Фавқулодда ва муҳтор элчилари Ж.Хёрбст (Ўзбекистон), Л.Нэппер (Қозогистон), Ж.Окиф (Қирғизистон), Ф.Хаддл (Тожикистан), Л.Кеннеди (Туркманистан) Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов қабулида бўлдилар.

Учрашувда икки томонлама муносабатлар ҳамда минтақавий хавфсизликка оид масалалар муҳокама қилинди.

«Жисмоний шахсларнинг жами даромадини декларациялаш тизимини босқичма-босқич жорий этиш чора-тадбирлари түгрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига

ШАРХ

Бозор иқтисодиётни тадбиркорлик фаолияти эркинлиги тамоиллари амал килаётган барча иқтисодий тараққий этган мамлакатларда фуқаролар томонидан ўз даромадларини мажбурий декларациялаш амалиёти кенг кўлланилади. Даромадлар түгрисидаги декларацияни тўлдириш фуқаролар томонидан соликлар тўлаш чоғида, шунингдек уй, ер майдонлари ва кўчмас мулк, қимматбаҳо коғозлар ҳамда башқа қимматли буюмларни харид қилиш билан боғлиқ йирик молиявий битимларни амалга ошириша қатъий шарт хисобланади.

Хуллас, фуқаролар даромадларининг манбалари ошкоралиги, қонунйлигини тасдиқлаш зарур бўлган жойда декларация талаб қилинади.

Хорижий мамлакатларда мавжуд бўлган декларациялаш тизимининг асосий шарти, бир томондан, ўз даромадлари ва уларнинг манбалари түгрисида одамларнинг ўзлари ихтиёрий равища маълумот берилади. Иккинчи томондан, декларация, мол-мулк харид қилишга сарфланган пул маблағларининг манбалари түгрисидаги маълумотларни тақдим этилсанда ишлаб чиқсанади.

Фуқароларнинг даромадларини декларациялаш яширик иқтисодиётга, пул маблағларининг ноконунүй айланышига, коррупция ва пораҳұрлыққа ҳамда иқтисодиёт соҳасидаги башқа жиноятларга қарши қурашда таъсирчан воситалардан бири хисобланади.

Шуни таассуф билан эътироф этиш керакки, бизда коррупция ва файриқоний даромадларга, савдо-воситачилик фаолияти натижасида тушадиган нақд пулларни яширишга қарши қатъий кураш олиб бориш зарурлиги түгрисида кўп гапирилади, аммо айни вактда жаҳон амалиётида ҳамма томонидан қабул қилинган механизмни жорий этиш бўйича аниқ-равшан чоралар кўрилмаяти. Бундай механизм пораҳұрлик пайини

кирқиб, яширик иқтисодиёт учун замин яратадиган, банкдан ташқари пул айланышини таъминлаётган барча манбаларни туттишига ёрдам берган бўлур эди.

Шуни хисобга олиш зарурки, даромадларни декларациялашни жорий этмай, фуқароларнинг ўз даромадлари ва уларни олиш манбалари түгрисидаги маълумотларни ихтиёрий равища тақдим этишнинг барқарор тизимини вужудга келтиримасдан, шунингдек ўз даромадлари ҳақидаги маълумотларни тақдим этишдан бўйин товлаётгандарни жазолаш чораларини пухта ишлаб чиқмайтириб коррупция ва яширик иқтисодиётга қарши қураш борасидаги ишларни тасаввур қилиш кийин.

Айни шу боисдан, бундай ишларнинг жами қонун ҳужжатларига, ҳукуқий мельёрларга таянадиган тараққий этган мамлакатларда таркиб топган тажрибадан келиб чиқсанади.

Республикада хусусий тадбиркорликни рағбатлантириш, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, иқтисодиётни эркинлаштириш, меҳнатга ҳақ тўлашдаги чеклашларни бекор қилиш, корхоналарнинг хўжалик фаолиятига давлат ва назорат идораларининг аралашувини камайтириш борасида катта ишлар амалга оширилмоқда. Буларнинг ҳаммаси одамлар учун фаол меҳнат қилиш ва ўз меҳнати билан кўпроқ пул ишлаб топиш имкониятини яратишга қаратилгандир.

Шу муносабат билан ахоли даромадларини хисобга олиш, даромадларнинг қонунйлигини ҳамда соликлар бекаму кўст тўланганлигини назорат қилиш механизмини тақомиллаштириш долзарбазиша бўлиб қолмоқдаки, бу ҳам даро-

мадларни декларациялаш тизими жорий этиш зарурлигини тақозо этади.

Айни пайтда, фуқароларнинг шахсий мулкига тажовуз қилиш ёки уларнинг ҳукуқ ва эркинликларини чеклаб каби фактларга барҳам бериш мақсадида Фармонда шу нарса белгиланганки, даромадларни декларациялаш механизмини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш чоғида фуқароларнинг конституциявий ва мулкий ҳукуклари бузилишига, уларнинг даромадлари ва мол-мулки миқдорлари түгрисидаги маълумотлар ошкор этилишига, фуқароларнинг хусусий турмушига аралашишга ҳамда башқа суиистемолчиликлар ва ҳукуқбузарликларга қатъиян йўл қўйилмайди. Мансабдор шахслар жисмоний шахсларнинг даромадлари ва мол-мулки билан боғлиқ ахборот ҳамда ҳужжатлардан фойдаланиши тартибини бузган холларда улар жавобгарликка, ҳатто жинонай жавобгарликка ҳам худди шундай тизим фаоллик билан яратилиши лозим.

Бундан ташқари, бозор муносабатларига ўтиш туфайли ахоли учун ўз қобилиятларини яна ҳам кенгрок намоён этиш, ўзини иқтисодиётнинг турли соҳаларида юзага чиқариш ҳамда турли қонуний манбалардан даромад олиш имкониятлари очилади.

Республикада хусусий тадбиркорликни рағбатлантириш, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, иқтисодиётни эркинлаштириш, меҳнатга ҳақ тўлашдаги чеклашларни бекор қилиш, корхоналарнинг хўжалик фаолиятига давлат ва назорат идораларининг аралашувини камайтириш борасида катта ишлаб чиқсанади.

Даромадларни декларациялаш тизими жартиши бўйича чет эл тажрибаси чукур ўрганишни, ахолини тегиши тарзида тайёрлашни, зарур қонунчиларни таъминлаштиришни келиб чиқсанади.

Шу билан бир вактда солик органларига жисмоний шахсларнинг даромадларини декларациялаш тизими жорий этишни таъминлаштиришни келиб чиқсанади.

танлаб олиш йўли билан тажриба тариқасида иш олиб бориш, шунингдек уларнинг жавобгарлик чораларини, жумладан зарур маълумотларни тақдим этимаганлик ва даромадларни жўрттага яширганилик учун қонунчиларни кўзда тутилган жазоларни кўллаш чораларини белгилаш хукуки берилди.

Шуни кайд этиб ўтиш керакки, ҳозирги вақтда амалдаги қонунчиларни мувофиқ жисмоний шахслар асосий иш жойидан ташқарида олаётган даромадлар, шунингдек жисмоний шахс томонидан уни якка тартибдаги тадбиркор сифатида давлат рўйхатидан ўтказмаган холда бир маротабалик операциялар / савдо, иш, хизматлар/ни амалга оширишдан оладиган даромадлари декларация қилинши лозим.

Фармонда кўрсатиб ўтилганидек, фуқароларнинг ўз жамғармаларини банкларга кўйинши рағбатлантириш, пул маблағларининг банкдан ташқари айланышини камайтириш чоралари амалга оширилишини таъминлаш мақсадида, фуқароларнинг республика тижорат банкларидаги депозит хисобвақарларига кўйиладиган нақд маблағларни декларация қилинмайди ва уларнинг келиб чиқсанади.

Солик идораларини ахборот билан таъминлашни яхшилаш учун 2003 йилнинг 1 июляга қадар Ўзбекистон Республикаси Давлат солик қўмитаси хузурида жисмоний шахслар томонидан тақдим этилган даромадлар /даромад манбалари/ түгрисидаги декларацияларни таъминлаштиришни келиб чиқсанади.

Республикада жисмоний шахсларнинг жами даромадини декларациялаш тизими жорий этилиши даромадларни ошкорлаштириш имконини беради, яширик иқтисодиёт йўлига фов солиб хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун яна ҳам қулийроқ шарт-шароитларни яратишга қўмаклашади, цивилизацияларни бозор муносабатларини шакллантиришнинг обьектив ва зарур шартни хисобланади.

Fikr

Мактаб ҳаёти ва таълим жараёнини ислоҳот қилиш каби қатор чора-тадбирлар эндиликда на факат таълим давлат тили ўзбек-тилида олиб бориладиган мактабларда, балки мамлакатимиз ҳудудида яшовчи бир қатор миллатлар фарзандлари таълим-тарбия топаётган қардosh тиллардаги мактабларда ҳам янгиланиш ва истиклол мағкураси руҳида янги

Anjuman

МУАММОЛАРГА ЕЧИМ ИЗЛАНДИ

Маълумки, 2002-2003

ўқув йили — ҳалқ таълими тизими муассасаларида методик хизмат кўрсатишни такомиллаштириш ўқув йили, деб эълон қилинди. Бу чақириқа жавобан Жиззах вилоят ҳалқ таълими бошқармаси, вилоят Педагогларни қайта тайёрлаш ва малақасини ошириш институти ҳамкорлиқда яқинда «Узлуксиз методик хизмат кўрсатиш тизимини такомиллаштириш истиқболлари» мавзусига бағишиланган вилоят фан ўқитувчиларининг анъанавий III педагогик ўқишини ташкил этди.

Педагоглар 22 та шўъбада таълим тизимида ечи мини кутаётган муаммолар бўйича баҳс юритиши. Ҳар бир шўъбада 5-7 тадан маърузалар мұҳокама қилинди. Жумладан, «Она тили ва адабиёт фанини ўқитиши муаммолари» шўъбасида она тили ва адабиёт дастурида мил-

Т.АЛМАМАТОВ,
ВПҚТМОИ ходими,
Т.ОЧИЛОВ,
Республика таълим маркази олмон тили методисти

АДАБИЁТ ДАСТУРИ ЎҚИТУВЧИЛАР МУҲОКАМАСИГА ҚУЙИЛСА...

комил инсонни камол топтиришда муҳим омил бўлиб хизмат қилимоқда.

Республика Таълим маркази қошида фаолият кўрсататган илмий-методик кенгашлар ана шу вазифаларни бажариш учун мактаб ва мориф ходимларига кўмакчи сифатида тан олинган. Жумладан, тожик мактаблари учун таъсис этилган илмий методик кенгаш (ИМК) баҳоли қурдат мактаб ўқитувчиларининг ишини енгиллашириш, уларга иложи борича методик маслаҳатлар бериш, методик кўлланмалар ва дастурлар ишлаб чиқишида ўз ҳиссасини кўшишга интилмоқда. Дастур муҳокамасининг биринчи йигилиши ҳам бўлиб ўтди. Қуйида биз V-IX-

Жомий ва Мир Алишер Навоий дўстлиги ҳақида сўз юритилади. Адабий мулокот, адиблар ўртасидаги дўстлик алоқалари мавзуси янги сиймоларни кашф этишилкни тақозо этади. Бахтимизга ушбу дўстликнинг адабиётимиздаги инъикоси жуда ибратомуз саҳифаларга бой бўлиб, ўз навбатида бу мулоддас дўстлик ҳар иккала ҳалқ вакилларини, жумладан, ўқитувчиларни ҳам шунга давват этади.

Бизнингча, дастурда фақатгина Жомий ва Навоий билан чегараланиш кўзга ташланади. Ваҳоланки, бошқа адиларнинг адабий дўстлик алоқаларини ҳам мактаб ўқитувчisi онгига етказишимиш зарур. Негадир да-

шоҳ ва шоир Захириддин Муҳаммад Бобур «Бобурнома»да (унинг бошқа номи «Вақоев») Ҳазрат Ҳожа Ахори Валийнинг қаламига мансуб «Рисолай волидия»ни зўр ихлос билан туркйга (эски ўзбек тилига) ўгириб, оғир хасталикдан шифо топганини ёзди. Шароф Рашидовнинг «Кашмир кўшиғи» достони Мирзо Турсунзода талқинида «Таронай Кашмир» номи билан тожик тилига ўгирилди ўтмишизда акс этган ушбу тарихий-адабий алоқалар бизнингча, адабиёт дастурларидан ҳам ўрин олса, айни муддао бўларди.

Назрулоҳ РАСУЛЗОДА,
филология фанлари
номзоди

БУЖДА БОР ҲАРОФАМ, МЕХРУ МУҲАББАМ

«Саодат» номли 2-боловлар боғчасида оналардан бирининг шундай сўзини эшлишиб қолдик.

— Онанинг кўнгли болада, дейишади. Лекин боғчада сиздек тажрибали мураббийлар бор экан, биз фарзандларимиздан кўнглимиз тўқ.

Миннатдор сўзлаётган бу аёл яқиндагина боласини боғчага берган Машҳурахон Ҳўжаева бўлади. Бундай сўзларни бошқа оналардан ҳам эшишиб мумкин.

Боғча мудираси Манзуроҳон Тешабоева бизни ичкарига бошлайди. Мусиқа машғулоти ўтказилаётган хонанинг қия очиқ эшигидан болалар қўшиғи янгравоқда. Мусиқа раҳбари Азимжон Исломов гўё болажонлар юрагига мусиқани олиб киради. Улар руҳига мос, енгил, шўх, қувноқ ашуласар ўргатади, — дейди мудирана пианино чалаётган Азимжонга ишора қилиб.

Хоналардаги ўйинчоқлар, гуллар ўзгача чирой, кўркамлик бахш этган. Бу ерда болалар ҳамиша турли машғулотлар билан машғул. Инглиз тили, иқтинос, рақс, қўл меҳнати, жисмоний тарбия тўғракларини тажрибали педагоглар М.Йўлдошева, С.Пармонова, М.Ҳамроқулова, М.Қўшақо-

валар олиб бормоқдалар. Бу йил май ойидан бошлаб болажонларнинг қизиқишиларини инобатга олиб, «Каратэ» тўғараги ҳам иш бошлади. Унга Осиё чемпионатининг, бронза медали соҳиби Акбархон Мамажонов мураббийлик қилимоқда. 20 нафар кичконтой спортнинг мазкур тури бўйича шуғулланишти.

140 нафар болага мўлжалланган ушбу маскан бундан 22 йил муқаддам фойдаланишга топширилганди. Замонавий, иккаватли бино ҳали ҳам кўрку тароватини ўйқотмаган. Мавсумий гуллар, дарахтларнинг кўплиги, резаворларнинг боғчанинг ўзидан чиқиши эса жамоанинг тадбиркорлигидан. Яқиндагина боғчада ўтказилган «Онажоним суратингизни чизаман» мавзудаги кўрикитловда Зарнигор Нишонова иштирок этиб, туманда биринчи, вилоядада иккичи ўринни олиб, республика боқиҷида ҳам қатнашди.

«Озод Ватан бизниси» танловида эса Машҳурбек Абдуллаев, Файратбек Абдуллахонов, Гулноза Абобакирова сингари иқтидорли болажонлар фахрли ўринларни олдилар.

О.СИДДИКОВ,
Андижон вилояти

ОТАЛИҚ ТАШКИЛОТЛАРИ ҲИММАТИ

Каттакўргон шаҳар ҳалқ таълими бўлими раҳбарияти таълим муассасаларини янги ўкув йилига тайёрлаш ишларига бутун жамоатчиликни жалб қилишгани эътиборлидир. Бунинг натижаси ўлароқ шаҳардаги 1, 11, 12, 13, 17-мактабларнинг иситиш сис-

темаси тўла капитал таъмирдан чиқарилди. Шунингдек, 1-ўрта мактабнинг синфоналари ўкув жиҳозларидан — парта, стол, стуллар, синф доскаси, ўқитувчининг стол комплектлари билан

Saxovat

тўла таъминланди. Бунга 7430 минг сўм маблағ сарфланди. Шаҳардаги 11-мактабнинг эски компьютер синфи ҳам янги замонавий «Пентиум-3» комплекти билан жиҳозланган бўлса, 11, 12, 15-мактабларнинг иситиш тизими сифатли капитал таъмирдан чиқарилди. Таълим муассасаларини янги ўкув йилига шай ҳолатга келтиришда ҳомий ва оталиқ ташкилотлари томонидан 23 млн. сўм маблағ сарфланди.

М.ПЎЛАТОВА

ИНСТИТУТ ҚОШИДА МАКТАБ

Самарқанд давлат чет тиллар институти қошида «Халқаро муносабатлар мактаби» ташкил этилганига унча кўп вақт бўлгани ўйқ. Ўтган йилнинг деқабрида ўз фоалиятини бошлаган мазкур мактабга шаҳардаги лицеи ва коллеж, ўрта мактаб ўқитувчилари жалб этилди.

Мактабни очишидан кўзда тутмаган мақсад кадрлар тайёрлаш мислий дастури талаблари асосида жаҳон андозаларига мос келадиган мутахассисларни тайёрлаш, уларнинг сиёсий билимларни оширишдан иборат.

Дарҳақиқат, бугунги кунда Ўзбекистон халқаро майдонга дадил кириб бормоқда. Истиқлолдан кейинги ўтган 11 йил давомида кўлга киритилётган ютуқлар ривожланган давлатлар томонидан ўтироф этилапти. Бу бежиз эмас, албатта. Зоро, барча соҳалар қатори таълим соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотлар, Кадрлар тайёрлаш ми-

лий дастурининг босқичма-босқич татбиқ этилиши бу муваффақиятларнинг негизидир. Институт ва шаҳар ҳалқ таълими бўлими билан ҳамкорлиқда ушбу эзгу ишга кўл урилгани ҳам ана шу ислоҳотлар самарасидир.

«Халқаро муносабатлар мактаби» тинглавчилари иккиси босқичда таълим олишади. Даствлабки босқичда уларга халқаро муносабатлар, бу борада Ўзбекистонинг тутган ўрни, мамлакатимизда миллий дипломатиянинг шаклларини, жаҳон иқтисодиётини ва Ўзбекистонда ислоҳотларнинг амалга оширилиши, миллий истиқлол ва миллий мағкура сингари мавзуларда сабоқ берилади.

Иккичи босқичда эса тинглавчилар компьютер ва инглиз тилидан ўз билимларини оширишади. Узлуksiz ta'lim

иқтифоатларни иккиси босқичда таъмирдан чиқарилди. Айниқса, ўқувчиларнинг тавтилларида бу мактаб ўзида хос марказга айланди. Яқинда «Халқаро муносабатлар» мактабининг даствлабки тинглавчиларига халқаро андозадаги сертификатлар топширилди. Бу ўз навбатида келажак авлоднинг халқаро сиёсий билим ва савилярни бир қадар оширишиди. Айниқса, ўқувчиларнинг тавтилларида бу мактаб ўзида хос марказга айланди. Яқинда «Халқаро муносабатлар» мактабининг даствлабки тинглавчиларига халқаро андозадаги сертификатлар топширилди. Бу ўз навбатида келажак авлоднинг халқаро сиёсий билим ва савилярни бир қадар оширишиди.

Э.КАРИМОВ,

Самарқанд давлат Чет тиллар институти «Маънавият ва маърифат» ишлари бўлими бошлиги

Муқаддас она тупроғимизнинг самарадорлиги ни ошириш бугунги кунда қишлоқ хўжалигимиз олдида турган энг муҳим ва кечикириб бўлмас вазифалардан бири ҳисобланади. Хўш, бу борадаги энг биринчи галда амалга оширилиши лозим бўлган ишлар жумласига нималарни киритиш керак?

Шак-шубҳасиз еримиз таркибини минераллар билан бойитиш, тупроқ унумдорлигини ошириш ва сувдан оқилона фойдаланиш ишлари бирламидир. Улар сирасига ерни ўз эгаларига топширишни ҳам киритиш лозим. Бу хусусда ҳам бир қатор ижобий силжишлар кўзга ташланяпти. Мамлакатимизда фермерчилик ҳаракати тобора кенг қулоч ёзяпти. Бу ҳаракатта ёшларимизнинг ихлос қўйишаётганини янада қувончлидир.

"Фермерлик, аввало ерга эгалик қилиш, ердан фойдаланишининг замонавий услуги бўлиб, қишлоқ хўжалигига ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишнинг янгича амалий шаклидир" дега таъкидлаган эди Юртбoshimiz. Айни кунда юртимизда олиб борилаёт-

ган фермерлик ҳаракатидан келиб чиқиб айтадиган бўлсак, деярли барча ҳудудларда фермерлик соҳасини мукаммал биладиган кадрларга муҳтожлик сезилаётганлиги ҳам сир эмас. "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"да ҳам бу хусусда қатор муаммоларни ечишга йўл очиб берилган. Юртимиздаги кўплаб касб-хунар таъ-

ида бўлганимизда, "Ижрочи фермер"ларга берилаётган билим ва малакалар билан атрофлича қизиқиб кўрдик. Уч йил давомида асосан ўсимлиқшунослик ва чорвадорлик касблари бўйича фермер илмини ўрганадилар.

— ўсимлиқшунослик йўналишини кенг маънода тушунмоқ керак, — дейди касб-хунар ли-

Фермерлик мутахасиси бўйича ўқиб чиқаётган ёшлар орасидан "қочоқ фермер"лар ҳам чиқиб қолмайдими? Ёш фермерларга ишонсан, бўладими? Ушбу саволлар билан лицей директори Раҳмон Бобоёровга мурожаат қилдик:

— Гап шундаки, ўша "қочоқ фермер" ёки "соҳта ер эгалари"нинг аксарияти аввало фермерлик

ҳисоб-китоб ишларидан ҳам хабардор эмас.

Биз "ижрочи фермер"ларимизга мумкин қадар ўз йўналишлари бўйича атрофлича билим ва малака беришга ҳараткат қиляпмиз. Уларга тракторчилик, "ВС" тоифаси бўйича ҳайдовчилик ихтисослигини, фермерлик ҳисоб-китобларини ўргатяпмиз. Ўйлаймизки, шогирдларимиз келажакда бизни уятирmasa керак.

Лицейнинг ўзини катта бир фермер хўжалигига қиёслагимиз келади. Карап, "ўсимлиқшунос фермер"лар 13,5 гектарлик бофу рақамлаб қўйилган роппа-роса 450 туп турли турдаги мевали ва манзарали дарахтларга, турма-тур экшиларга ҳаёт бахш этишадиган бўлишса, "чорвадор фермер"лар эса касб-хунар лицейнинг 12 боз қорамоли-ю 10 боз қўйи ҳамда 5 уя асал ариларини парваришланашяпти.

Ёш ижрочи фермерларнинг пухта билим олишларида Актамали Мавлонов, Абдулазиз Турдиев, Равшан Очилов каби маҳсус фан муаллимларининг хизматлари катта бўлаётир.

Абдували ОБИДДИН
"Ma'rifat"нинг маҳсус мухбири

КЕРАКЛИ КАСБ

ёхуд бугунги талаба
эртанги фермер

лими муассасаларида фермерлар тайёрлашга эътибор катта. Шаҳрисабз туманининг Чоршанбе қўрғонида жойлашган 1-касб-хунар лицейида бундан уч йил муқаддам "Ижрочи фермер" мутахассислиги бўйича кадрлар тайёрлаш ишига киришилган эди. Ўтган ўқув йилида илк бор касб-хунар лицейини 50 нафар мутахассис фермер йигитқизларимиз битириб чиқиши.

Биз касб-хунар лицей-

цейи директорининг ўқув ишлари бўйича муовини Илҳомжон Рўзиев. — Бунда сабзавотчилик, полизчилик, боғбонлигу пахтакорлик, лалмикор дедқончилиги "парник"-чилик, ҳамма-ҳаммаси бўйича чукур билим берилади. "Чорвадор фермер" соҳасида ҳам худди шундай гап...

Кўп ҳолларда фермерлар кўзланган мақсадга эриша олмаяптилар. Оқибатда уларнинг анча-мунчалари фермерлик касбини тарк этишадиги.

касбини севмайдиган, енгил-елпи усуllibар билан пул топиш, бирдан бойиб кетиш йўлларини излаб юрган одамлар. Уларнинг кўпчилиги кундалик меҳнат тарзларида ўзларига асқотиб турган қишлоқ хўжалик машина ва техникаларини бошқара олмайди, тушунишмайди ҳам. Уни удалай олмасдан қочаётганларнинг кўпчилиги фермерликни юритишнинг ички қоида ва Низомларини билмайдилар. Улар ўз соҳаларидағи

Гуллар диёри бўлмиш Наманган эндиликда муҳташам бинолар, улкан фавворалар ўлкаси сифатида ҳам шуҳрат қозонмоқда. Айниқса, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини ҳаётга татбиқ этиш ва унда белгиланган вазифаларни бажаришда вилоят ҳокимлигининг катта эътибори туфайли бу ерда янги турдаги таълим муассасаларини бунёд этиш ишлари тобора жадалластирилмоқда.

Бу йил 11800 нафар ўқувчи ва 2300 ётоқ ўрнига эга бўлган 16 та касб-хунар колледжларини фойдаланишга топшириш назарда тутилиб, курилиш-таъмирлаш ишлари учун 12,4 миллиард сўмдан ортиқ маблағ режалаш-

Milliy dastur – amalda

ЯНГИСАНИШ НАФАСИ

тирилган.

Курилиши ва реконструкцияси бошланган иншоотларда сўнгти таъмирлаш ва пардозлаш ишлари якунланди. Мустақиллигимизнинг 11 йиллик тўйи арафасида Наманган педагогика, Косонсой тиббиёт, Чуст қишлоқ хўжалик касб-хунар колледжлари-

этишда педагог ва муҳандис-педагогларнинг ишига, улар билан олиб бориладиган ўқув-услубий ишларга катта аҳамият берилмоқда.

Вилоят ЎМКХТ бошқармаси тасаруфида барча илм даргоҳлари жамоалари энг улуғ, энг мўътабар байрамимизни муносаб кутиб олишиди.

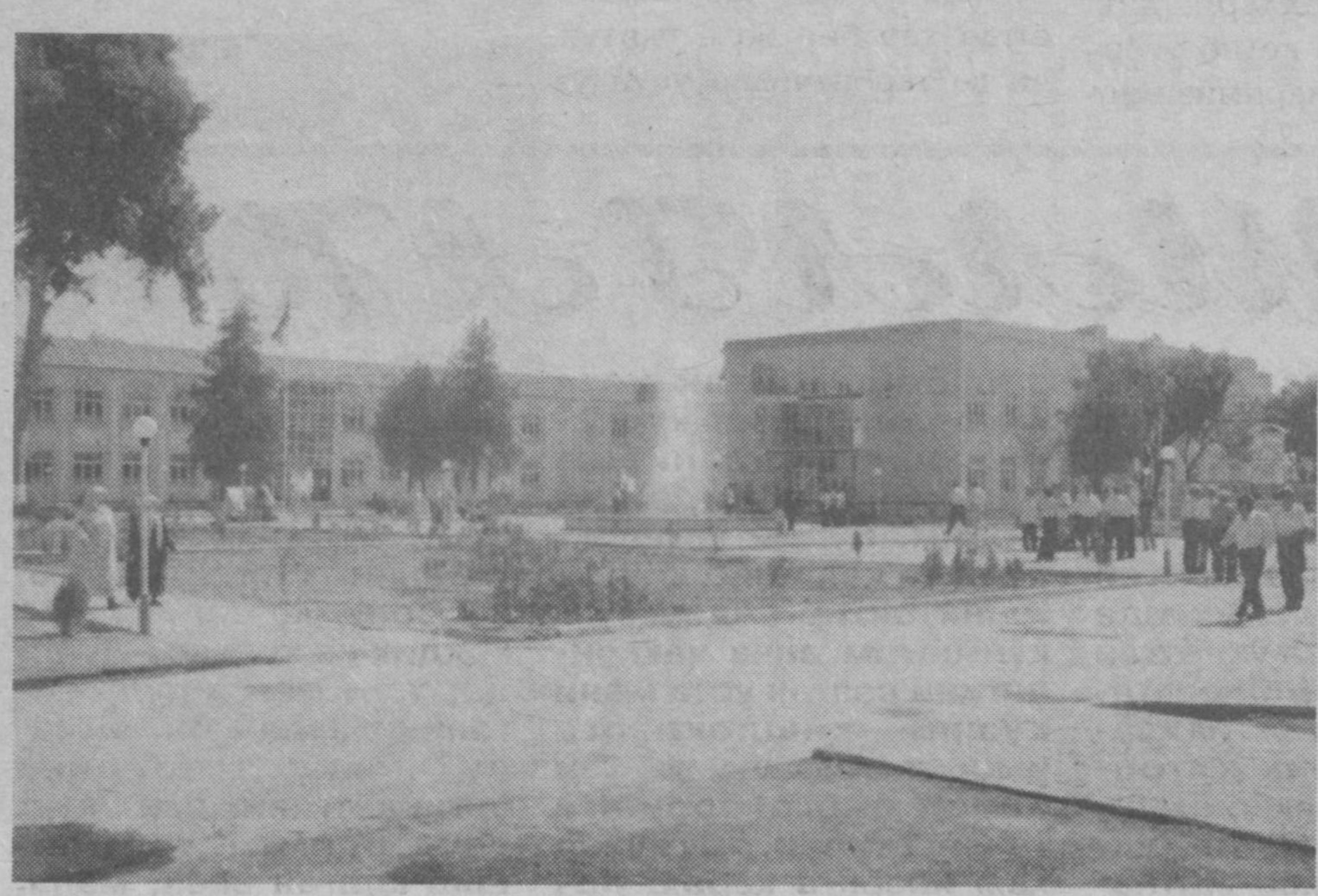

нинг тақдимот маросимлари бўлиб ўтди. Фойдаланишга топширилган ушбу колледжларга замонавий ўқув-техника воситалари ва ускуналарини келтириш ва ўрнатиш ишлари давом эттирилмоқда.

Ўқув-тарбия ишлари самарадорлигини ошириш, таълим жараёнинг янги педагогик технологияларни жорий

миллий дастурни рўёбга чиқариш давомида дунё андозалари даражасидаги таълим муассасалари Наманган вилояти аҳлининг маънавий муҳитига ижобий таъсир кўрсатиб, уларнинг иходий ишларга бўлган рағбат ва иштиёкларини кучайтирумокда.

Кўпайсин ХЎЖАМБЕРДИЕВ

Самарқанд шаҳридаги 64-тарбияси оғир болалар махсус мактаб-интернатига келишдан олдин мактаб-интернатни баланд девор билан ўралган, ёпиқ дарвоза ортида соқчилар ўтирган бўлса керак, деб тасаввур қилган эдим.

Очиқ дарвозадан ичкарини кузатар эканман, ҳовли ўртасида бир неча ўғил болаларни кўрдим. Уларга яқинлашиб, интернат директори хонасини сўрадим. Бегона кишини кўрган болалар, аввало, салом беришиди, сўнгра директор хонасини кўрсатишиди.

Интернатда ҳозирги кунда 116 нафар ўғил бола тавлим ва тарбия олмоқда.

— Бу ерга жиноят содир этишга мойиллиги бўлган, майда ўғирлик, таксокомания билмай кўчада юардим. Бу ер эса зерикарли эмас. Келажакда уста дурадгор

кетаяпман деб, кўча айланган. Онасининг, бувисининг айтганларини қилмаган.

— Онангни ва оиласидагиларни соғиндингми?

— Ҳа, — дейди Антон, — мен уларга ҳар ҳафта хат ёзаман. Хатларимга фақат бувим жавоб ёзди. Онамдан хат олганим йўқ. Отам эса бизни ташлаб кетган...

— Бу ер сенга ёқадими?

— Уйда нима қилишимни билмай кўчада юардим. Бу ер эса зерикарли эмас. Келажакда уста дурадгор

бўлмоқчиман, интернат устахонасида ишлаш менга ёқади.

Навбатдаги суҳбатдошлирим 9-синф ўқувчилари, улар оиласидаги тўнгич фарзандлар сингари мактаб-интернатнинг сардорлари бўлиб, интернат ҳовлисини таъмиглаш ишларини бажаришаётган экан. Болалар бизнинг олдимизга ўз юмушларини вақтинча тўхтатиб келишди.

Муҳаммадисо Жумабоев Фарғона вилоятининг Куба туманидан. Бу ерга келганига икки ярим йил бўлган.

— Интернатта келишимга сабаб шўхлик қилиб ўйдан қочганиман. Онамнинг сўзида қулоқ тутмаганман, мактабга бормаганман. Ҳозир мен онамни ноўрин ранжитганимни англаб етдим. Худо хоҳласа энди улгайдим, уйга қайтгач, яхши инсон бўлман. Ҳеч кимни хафа қилмайман.

Олтиариқлик Юрсинали Мадаминовнинг ҳам келганига икки йилдан ошган. У оиласида тўнгич фарзанд. Мактабда синфдош ўртоғи билан муштлашган, орадан 9 кун ўтгач, синфдош ўртоғи оламдан ўтган. Юр-

“Ма’рифат”нинг 2002 йил 10 август сонида эълон қилинган “Пул топиш айб эмас” мақоласи юзасидан қўйидаги мулоҳазаларни билдирилмоқчиман.

Мен ушбу мақолани ўқидиму, беихтиёр 60 йилларда кечган болалигимни ўйладим. Мактабдан сўнг, айниқса, ёзги таътил пайтлари барча тенгдошларим ишлашарди. Далага чиқиб, чопик қилардик. Замбилда гўнг таширдик. Олган пулимиз 10-

Tarbiya

сиали үлдириш мақсадида урмаган. Шунчаки ҳазил, шўхлик сабаб фожеа юз берган. Унинг ҳам бошқа тенгдошлари сингари орзулари бир олам, у келажакда терговчи бўлмоқчи. Ўз орзусига етишиш мақсадида “аъло” баҳоларга ўқиётганлигини ҳам айтиб ўтди.

64-махсус мактаб-интернатдаги болалар тақдири билан қизиқар эканман,

доим очиқ туришининг боси ҳам шунда.

— Оиласида фарзандимиз бирон ножӯя иш қилиб қўйса, вазиятга қараб жазолаймиз. Бу ердаги болалар ҳам ўзаро жанжаллашишса ёки ёмон иш қилиб қўйишиша, қандай жазолаш усули ўқулланилади?

— Болалар ўзаро уришиб қолганларида гуруҳ ўртасида ярашириб қўйилади. Кўпчилик ўртасида қилган иши нотўғри эканлиги тушунирилади. Ўтказилади-

фарзандларидек қадрдан бўлиб қолишган. Шу даргоҳда узоқ йиллардан буён ишлаб келаётган Мубора Раҳмонова, Галина Грушидзе, Мирзо Солиев, Неля Шайдулина, Алексей Простофилин, Аркадий Садиев каби ўқитувчи ва тарбиячиларнинг хизматлари бекиёс. Улар қўлларида кишиан билан олиб келинган болаларни чин инсон қилиб тарбиялаб, қалбида ҳаётга, инсонларга нисбатан меҳр-оқибат туйгуларини шакллантирадилар.

Шу куни 64-махсус мактаб-интернатга республика ички ишлар вазирлигининг ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш бош бошқармаси катта инспектори Иzzатулла Толбобоев келган экан. Биз у кишига савол билан мурожаат этдик.

— Республикамизда яна шу сингари интернатлар борми?

— Фарғона вилоятининг Кўқон шаҳрида вояга етмagan қизлар учун махсус мактаб-интернат бор. У ерда 14-17 ёшли қизларга таълимтарбия бериш билан биргаликда касб-ҳунарга ҳам йўналтирилади.

Қаровсиз қолаётган ўғил-қизларнинг ҳаётда ўз ўрнини топишида ана шундай махсус мактаб-интернатлар қанча-қанча ёшларни гиёҳвандлик ва жиноятчилик тузогига тушишдан асраб қолмоқда. Ёшларни жиноят йўлидан қайтариш, таълимтарбия ишларини кучайтириш мақсадида Ички ишлар ва Халқ таълими вазирликлари ҳамкорликда иш олиб бормоқдалар.

Юртимиз тинч, фаровон бўлмоги учун унда яшаетган кишилар ҳам жисман, ҳам маънан соглом бўлишлари лозим. Жиноятчи битта бўлса ҳам ўзига, атрофдагиларга, жамиятга зиён келтиради. Шунинг учун болалар тарбияси барча муҳим ишларимиздан да муҳимро эканлигини ёдан чиқармаслигимиз лозим.

Н.ШЕРБОЕВА,
Самарқанд

ЙЎЛ БОШИДА АДАШГАН БОГАЛАР

улар орасида ака-укалар, ҳатто эгизаклар ҳам борлигини кўриб, ўйга толаман. Фарзандлари бу ерга келиб қолган оиласарнинг аксарияти тўлақонли оила эмас. Ҳа, бу ерда катталарнинг бефарқлиги, лоқайдиги туфайли ўзгалар тарбиясига эҳтиёж сезганлар тарбияланаидилар.

64-махсус мактаб-интернатда меҳнат қилаётган 14 нафар тарбиячи, 23 нафар ўқитувчи эртаю кеч болаларга ҳам ота, ҳам она ўрнини босишига ҳаракат қилмоқдалар. Болаларнинг кўнглини кўтариш мақсадида турли қизиқарли кечалар, байрамлар, давра суҳбатлари уюстиришга катта эътибор берилади.

— Болалик ёрқин хотирашарга бой бўлиши керак, — дейди Абдунаби ака. — Шунинг учун болаларни тез-тез шаҳар айлантиришга, театрларга, тарихий обидаларга саёҳатта олиб чиқамиз. Айниқса, улар ўзларини ажратиб қўйилгандек ҳис қилмасликлари учун интернатизига маҳалла фаоллари, ҳокимият вакиллари, дин пешволари ҳам келиб туришади. Дарвозаларимизнинг

ган ҳафталик йигилишларида намунали ўқиган, ўзини яхши тутган болаларга маъмуриятнинг раҳматномалари эълон қилинади.

Интернат жамоаси болаларнинг тўлақонли инсон бўлиб улгайишлари учун қўлларидан келган барча ишларни амалга ошироқдалар. Кутубхонада дарслик китоблар ва бадий асарлар етарли. Болаларнинг спорт билан шугулланиши учун спорт зали, дам олиш хоналари мавжуд.

Болаларни кузатар эканман, ҳаётнинг нотекис кўчларида, чалкаш йўлларида адашган болаларни кўллаб-қувватловчи, тўгри йўл кўрсатувчи кишилар, ўз баррига олиб, таълимтарбия берувчи шундай даргоҳ борлигига шукронга айтдим.

Шу билан бирга аксарият қонун ва қоидабузарлар бекорчилик, ота-онанинг эътиборсизлиги сабаб шу кўйга тушганлигига амин бўлдим. Болаларни ҳам ниҳол сингари парваришлаб, ўз вақтида қаралмаса ё хазон бўлади, ё тикон бўлади. Бу ерда тарбияланётган ҳар бир бола ўқитувчи ва тарбиячилар учун ўз

ИШЛАДАЖАВУ

12 сўмни уст-бошга сарфлардик. Шу билан бирга китоб ўқишига кизиқардик. Ўқиган китобимиздаги воқеаларни бир-биримизга айтиб ҳам берардик. Эсимда 5-6-синфларда ўқиётган пайтимда “Иўлбарс теришини ёпинган пахлавон”дек йирик китобларни ўқиб чиқсанман. Бир йили уй олдик. Кишлока кекса Матна-

зар бобо исмли уста бўларди. Секин курсада, иши жуда пишиқ эди. Ёнида қарашиб юрдим. Қўлим усталикка анча келишиб қолди. Ишни битиргандан сўнг кўл-оёғим анча чакқонлигини сезган уста мени қўшил қишлоқларга иморат солиши учун ўзи билан бирга боришга тақлиф қилди. “Бу хунар ҳам инсонга керак. Ҳеч

бўлмаганда ўзингнинг ишингни бошқаларга айтмай қилишинг мумкин-ку”, деб ўйладим ва рози бўлдим. Ёз бўйи устанинг ёнида юрдим. Үй солдик, пол, фанер қокдик ва ҳоказо. Ӯшанда, уста менга пул берганини эслай олмайману лекин, ҳунарини ўрганаётганимдан хурсанд эдим. Кўзим пишиб қолган экан, мана,

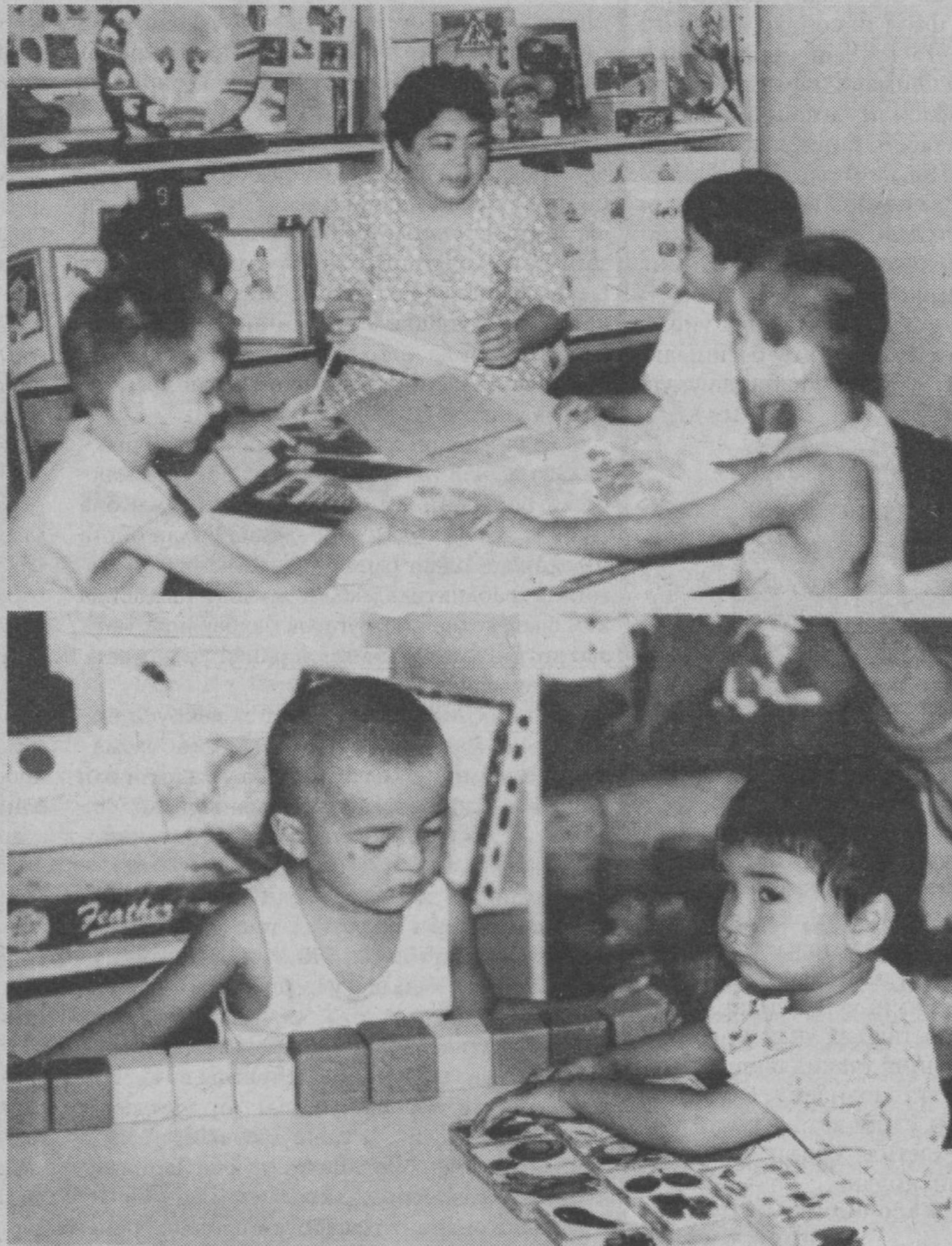

Maslahat

БОЛАНГИЗНИ БЕКОРЧИЛИКДАН АСРАНГ

Фарзанд ҳар бир ота-онанинг бахти, шодлиги, қувончи, оила пойдеворини мустаҳкамловчи навқирон авлоддир. Маълумки, оиласда болаларнинг бўш вақтни мазмунли ташкил этиш, айниқса, ота-она ва катталарнинг назоратида бўлишларига эътибор бериш муҳим аҳамият касб этади. Болаларни күпроқ очиқ ҳавода тури ҳаракатли ўйинлар, фойдалы ишлар билан шугуллантириш уларнинг соғлигини янада мустаҳкамлади. Шунингдек, қизиқ-қизиқ воқеаларни сўзлаб, китоблар ўқиб бериш, театрлаштирилган кўринишларни намойиш этиш ва кроссворд, топишмоқлар, айтишувларнинг таъсири ҳам болаларнинг бўш вақтни мазмунли ўтказиш имконини беради. Аслини олганда бирор фойдалы фаолиятта қизиқиши бўлмаган боланинг ўзи ўйқ. Фақат уларга нисбатан раҳбарлик ва назорат етарли бўлса бас. Бироқ, бу назорат зўраки бўлмай балки сезгирик ва гамхўрлик билан қилиниши керак. Ваҳоланки, эътиборсизлик уларнинг зарарли ишлар билан шугулланишларининг бош сабабидирки, бунга асло йўл қўйиб бўлмайди.

Баъзан бўш вақтни қандай ўткашибни билмай, энг бемаъни ишларни ўйлаб топаётган ёшлар кўзга ташланади. Улар бирор фойдалы нарса, воқеа-ҳодисалар тўгрисида фикр, мулоҳаза юритмайдилар. Бир умрга уларга садоқатли бўлган китоб ўқишини ёқтирамайдилар. Дунёдаги жамики эзгу ишлар билим туфайли юзага келишини тушунмайдилар. Зоро, болаларнинг китоб ўқишига бўлган қизиқишини янада ошириш, уларнинг фойдалы фаолият билан банд бўлишида ота-оналарнинг ёрдами жуда зарур. Оиласда ота-она болалар билан мустаҳкам турли мавзуда машгулотларни ташкил этиши мумкин. Масалан, ўйинчоқ ясаймиз (гоя бўйича) деб қизиқтирилганда, болаларнинг кўпчилиги қўйирчоқ ёки машина ясашни танлаши мумкин. Бунда уларга шу ўйинчоқларнинг тузилиши ва ясалишини ўйлаб кўриш айтилади, сўнгра, ишни қандай ташкил этиш тартиби кўрсатилади. Болалар маълум тушунчага эга бўлгач, ишга киришадилар. Уларнинг ҳаракатлари кузатиб борилади. Зарурат сезилганда ёрдам ҳам берилади. Масалан, ўйинчоқ машинани ясашда болаларга аввало унинг мотор билан кабина

ва кузов қисмини тайёрлаб олишни сўнгра, квадрат, тўғри бурчак, айлана шаклардан фойдаланиб ясаш тушунтирилади. Шу ўринда машинанинг асосий қисмлари катта-кичилги жиҳатидан бир-биридан фарқланишини ҳам айтиб ўтиш лозим. Болалар ишни босқичма-босқич бажариб бориб машина гидиракларини елимлаш ёки иш билан боғлаш орқали бажариши мумкин. Шунингдек, ҳар бир буюни авайлаб-асраш, ундан оқилона фойдаланиш, катталар меҳнатини ҳурмат қилиш, халқ усталарининг касб-хунарига нисбатан меҳр-муҳаббатли бўлиш тўгрисида сұхбат ўтказилади. Сўнгра, болалар дикқати стол устидаги турли материалларга қартилади. Болалар уларни кузатиш давомида нарсалар шаклини ўз тасаввурнида жамлаб, чамалай бошлайди-

лар. Шу ўринда ота-она ҳам уларга ёрдам беради. Масалан: қўйирчоқ учун сандиқча шаклини ясашда унга мос деталлар: сандиқ учун чой қутиси, таглиги учун фотопленка ёки гургурт қутиси танланади. Бу деталлар бир-бирига елимлаб ёпиширилади. Натижада қўйирчоқ учун шаклан ўхшаш сандиқча тайёр бўлади. Шунингдек, ойна шаклини ясашда атиридори, гургурт қутиси танланади. Бунда дори қутиси ойна шаклини олади, атири қутиси эса ойнанинг тумбочкаси, яъни, кичкина пастак шкафчаси бўлади. Таглик оёги учун гургурт қутиси олинади.

Стол шаклини ясашда конфет ва тиш пастасининг қутичаларидан фойдаланилади. Зирак шаклини ясашда ялтироқ дори қопламаси ва сим ишлатилади.

Болалар аниқ кўрсатма ва тушунчалардан кейин вазифани мустаҳкам бажарадилар. Уларга буюм шаклини танлашда яхшилаб ўйлаб кўришни, ясалаётган мебел деталларининг катта-кичилгигини ҳисобга олиш, пастбаландлигини эътиборга олиш эслатиб ўтилади.

Болаларнинг рангларни ажратади олиш кўнижасини ривожлантиришда безатилган ва безатилмаган кўйлак намуналари намойиш этилади. Улар тўгрисида қисқа сұхбат ўтказилади. Сўнгра, болаларга кўйлак учун нақшлар ишлаш ва уни безатиш айтиб ўтилади. Машгулот давомида болалар эътибори безатилган кўйлак ва бошқа буюмлар нақшига қаратилади ва уларга нақш ишлашда ёрдам берилади. Машгулот охирида болаларнинг ишлари кўргазма доскасига қўйилади ва ишнинг бажарилиши таҳмил этилади. Болаларни ўтилган машгулотлар давомида ортирган тажрибалари асосида мустаҳкам нақш ишлашга ўргатиш ҳам фойдалар.

Болаларнинг ясаган ишлари кўриб чиқилади ва умумий таҳмил этилади. Уларга ўз фаолиятида мавжуд камчиликларини бартараф этиш йўллари кўрсатилади ҳамда зарурий маслаҳат, турли ўйналишлар берилади. Тўғри йўлга қўйилган ҳар қандай таълим-тарбия ишлари таъсирида етук, мустаҳкам фикр юритувчи, меҳрибон, самимий, ростгўй, ҳар қандай нарсанни билишга интиладиган комил инсонни улгайтириш мумкин. Болаларнинг нафосат туйгусини ривожлантириш, гўзаликка қизиқишини ошириш, ҳаёт тўгрисидаги тасаввурини кентгайтиришда уларнинг бўш вақтни самарали ташкил этишининг имкониятлари жуда кенгdir. Хусусан, бундай вақтда ўйин, саир, дам олиш, кўнгил оловчи машгулотлар, муомала, сұхбат, спорт билан шугулланиш, жамоат ишлари, театр, кино, маданий-оммавий тадбирлар, телевидение кўрсатувларини кўриш ва маданий ҳордиқ чиқариш, тўтарак машгулотлари билан шугулланиш, мусиқа тинглаш, бўш вақт ҳақида ўтилар, ҳикматли сўзлар ва ривоятлар асосида сұхбат, савол-жавоблар ўтказиш муҳим аҳамиятга эгадир.

Ойсоат ХУДОЁРОВА,
Т.Н.Кори Ниёзий номидаги
ЎзПФТИ докторанти

Маъқуд

хозир уй билан боғлиқ барча ишларни бирорга айтмай ўзим қилаверман.

Демоқчиманки, кейинчалик ҳаётда керак бўладиган хунарларни ёшлигда ҳаракат қилиш керак. Ишга моддий томондан фойда олиш эмас, кейинчалик шу хунар аскотиб қолади, деган нуқтаи-назар би-

лан ёндошиш зарур.

Бизнинг 33-мактабда 1,5 мингга яқин ўкувчи бор бўлиб, мен у ерда маънавий-маърифий ишлар бўйича раҳбар ўринбосариман. Мактабимизда таълим-тарбия ишлари яхши йўлга кўйилган. Шу сабабдан бўлса керак, ўкувчиларимиз орасида жиноят кўчасига кириб қолгандарни умуман йўқ. Яқин-

да 8-синфда ўқиётган бир ўкувчимни микроавтобусда чипта сотиб юрганини кўриб қолдим. У яхши ўқирди, шунинг учун бу хунар унинг кейинги ҳаёти учун фойдалы эмаслигиги тушунтирум олиб, уйига бордим. Оиласда беш киши экан. Дадаси тракторчи, онаси ногирон, иккиси укаси бор. Дадасининг трак-

тори кунора бузилаверкан. Унча-бунча ортирган пулига, эҳтиёт қисмларини сотиб олганлиги учун хўжалигига фойдаси кам тегар экан. Онаси кўпинча қасалхонада ётганлиги боис, ўғли топганини дори-дармонга сарф киларкан.

Демоқчи бўлганим, ўкувчиларнинг таътил ва бошқа пайтлари ишлашлари фойдадан холи эмас. Улар келажакда яхши яшашлари учун доим зарур бўладиган

Munosabat

хунарларни эгаллаганлари маъкул. Ота-оналар, атрофдагилар буни яхши тушунишсин. Ҳозирдан бирор хунарга кўли ўрганиб қолса, келажакда боладан яхшигина хунар эгаси етишиб чиқади.

Қосимжон СОЛИЕВ,
Фарғона вилояти, Бешарик тумани 33-мактабнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосари

"Устоз! Сизнинг номингиз олдида тиз чүкіб таъзим бажо айлашга изн беринг!" Буюк рус шоири Н.А.Некрасовнинг ушбу сатрларини Узбекистон халқ маорифи аълочиси, "Шуҳрат" мәденият соҳиби, "Йил ұқитувчилиси" республика танловининг фахрли 2-урин эгаси (1994 йил), олий тоифали кимё муаллими, халқ таълимийнинг чин фидойиси Асака туманиндағи 36-урта мактаб ұқитувчилиси Мадаминжон Сайдовга багишланганга ухшайды, десак муболага қилмаган бұлтамиз.

М.Сайдов үзининг серқирия билим соҳиби, зукколиги, камтарлиги билан нафақат мактаб жамоаси, балки ота-оналар, тұман, вилюят республика

доирада фоалият күрсатади.

Dil izhori

М.Сайдов адабиёт, санъат ва спорт ишқибози ҳамдир. У мактаб мадхияси муаллифи, күплаб шеърлари маҳаллий матбуотда чоп қилиб борилади. Доимо ижтимоий фаол инсонлар қаторига киради. 15 йилдан бери мактаб касаба уюшмаси құмитаси раиси вазифасини бажарып келмоқда. Мактабда ташкил қилинган барча маданий-маърифий тадбирлар, "Заковат" интеллектуал үйнлары бошловчысы ва ташкилотчиси ҳисобланади. Устознинг яхшигина қаламы ҳам бор шеър ёзиб туради. Яқында унинг фаолияти ва ижодига багишланған тадбирда ұқувчиликтағы қарыншылықтың өзінде көрсетілген.

УСТОЗГА ТАЪЗИМ

к ё -
сида тан
олинди. 1994

йилда ұтказылған "Йил ұқитувчилиси" республика танловида вилюятимиз шарафини ҳимоя қылған, фахрли 2-уринни әгалади ва муносиб тақдирланған. Домла бағри көнт устоз. У үз билими ва тажрибасыдан шогирдтарини, ҳамасбларини, тұман ва вилюят ұқитувчиларини баҳраманд қылған боради. У вилюят Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтининг доимий ҳамкори, республика мәдениетінде чоп қилинган илмий-услубий мақолалар муаллифи, тест си новлары бүйічика республика танлови совриндори сиғатида көнт

шеърларини чуқур

энтиқиши үзіншілікке қарастырылады.

Шогирдлари — Узбекистонда хизмат күрсатған артист Илхомжон Жўраев, таниқли хонандалар Алишер Қосимов, Дилмурад Тоғиматовлар устоз шеърларига басталанған ва үзларининг сара құшиқларини күйладылар.

Мазкур тадбир унда иштирок этганларнинг таъкидлашича, ёшларга катта маънавий сабоқ вазифасини үтады ҳамда тұман ижтимоий ҳаётіда ёрқын бир сағиға бўлиб қолди.

Жалолиддин СОДИКОВ,
Андижон вилюяті
Асака туманиндағы
36-урта мактаб ұқитувчилиси

Мавлоно Румий ҳазратлары шундай ёзадилар:

Хеч ҳарис күз косаси
тұлған эмас,
То садаф қонеъ эмас,
пурдур эмас.

Бу байтнинг мазмуни шуки, қаноатсиз кимсаларнинг назары хеч қачон түймайды, садаф ёмғир қатраларга тұлғандан сүнгина унинг ичи марваридга тұлады. Мен муаллим қалбини садафга, ёмғир қатраларни илм, зәзгулик, инсоний фазилатларга, марваридларни эса унинг шогирдларига қиёс этгем келди. Ахир, муаллим ўқиса, изланса, қалбини чулғаган илим шуласыни ұқувчиларга етказа олса, боририңің көңіл шогирд тарбияланади.

Тошкент туманиндағы 9-мактаб директоры Зухра Жалилова 33 йилдан бери устозлар касбиди улуғлаб, юзлаб шогирдлар етиштириди. 1969 йилда 17-мактаб (хозирда С.Рахимов туманиндағы 16-мактаб)ни олтін медаль билан битириб, ҳужжатларини тиббиёт институтига топшириди. Аммо омад кулиғ бөкмади. Ундағы ташкилотчилик қобилятията болаларга мәхрни сезган синф раҳбары, мактаб директори Ҳакима Юсупова үнг құли — синфком, етакчи бўлган ұқувчилиси дархол мактабга ишга چақырди. 17 ёшли қызга ишонч билдириб, тикувчилек сирларини ўргатувчи мәденият дарслари, топшириди. Ўзидан бир-иккى ёш кичик қизларга Зухра дарс

ута бошлады, ҳам етакчи вазифасыда мактабдаги тадбирларни янада жонлантириб юборди. Кейнги йили устозининг маслахаты билан Низомий номли педагогика институтининг она тили ва адабиёти факультетига үқишига кириб, ишдан ажралмаган қолда ұқитувчилик фаолиятини ҳам давом эттира бошлады.

— Мактабдаги устозларим Миракбар Мирпұлатов, Ҳакима Юсуповадан фидойликни, талабчанликни, ўз үрнида мәхр күрсатиб, ўз үрнида қаттікүл бўлишини ўргандым. Улар ҳеч қачон иш вақтіни белгиламасдилар. Тонг саҳардан шомгача барча ишни унугиб, фақат мактаб ташвиши билан елиб-юргардилар.

Зухра опа ҳам устозлари каби мактаб ишини етакчи үринга күйди. Мактаб "Чекмасдан ёшлик гаштини сур" дастурини амалга ошириш бўйича тажриба-синон мәденият айлантирилди. "Миллий истиқололғысия" фани ва маънавият асослари" фани бўйича республика семинари, дарслар мактаби музейларни билан

САХОВАТҚАЛБ ХОСИЯТ

Кўли гул уста Жаббор ака Чориев оиласида Хосият гулчи Норбиби аянинг кечалари юрак қўри ила айтган аллалари ила исми-жисмига йўғрилиб хосиятли қиз бўлиб вояга етди. Денов шаҳрйининг гўзал гўшасида дунёга келган Хосият 4 фарзанд ичида алоҳида фазилатлари ила барчани жалб этарди. Унинг ёшлигиданоқ табиатга, яшиллик ва гўззаликка бўлган ошнолиги шеъриятта ҳам шайдо этган эди. Мактабни аъло баҳоларга битирган, адабиётни дилидан севган Хосият ота-онасининг оқ фотигасини олгач, Тошкент Давлат педагогика институтининг ўзбек тили ва адабиёти факультетига үқишига кириди. Хосият олийгоҳда ҳам үзининг ташкилотчилигини қўрсатди, талабалар ичида алоҳида ҳурматга сазовор бўлди ва 1970 йилда олийгоҳни имтиёзли диплом билан тутади.

Илк ұқитувчилик фаолиятини Китоб шахридаги Юсуф Хос Ҳожиб номли 1-урта мактабда бошлаган Хосият опа ёш авлодга она тили ва адабиётидан дарс бериш билан бирга ижодни ҳамоҳанг олиб борди. У наинки педагогика институтининг ўзбек тили ва адабиёти факультетига үқишига кириди. Хосият олийгоҳда ҳам үзининг ташкилотчилигини қўрсатди, талабалар ичида алоҳида ҳурматга сазовор бўлди ва 1970 йилда олийгоҳни имтиёзли диплом билан тутади.

Шу тариқа ҳам муаллима, ҳам маданият бўлими бошларига сифатида ташаббус кўрсатётган Хосиятхон опа Жабборова бир қанча мавзууларда кечалар, учрашувлар үтказишида бош-қош бўлди.

Унинг "Она — улур инсон", "Фарзанд тарбияси", "Миллий урф-одатларимиз ва қадриятларимиз асрайлик", "Қизлар давраси", "Мулоқот кечаси", "Учрашув соатлари" каби руқнлардаги тадбирлари ўз мухлислиринг олқишига сазовор бўлди. Хосият опанинг ташаббуси ва саъ-ҳарараты билан маданият ва истироҳат боғига қайта ўзгартыришлар киритилиб, болалар ўйин-

гоҳи, спорт майдончалари ва гулзорлар ташкил этиди.

Хосият опа 28 йиллик педагогик фаолияти давомида Алишер Навоий ва Юсуф Хос Ҳожиб номли мактабларда таълим олаётган ўқувчиликарининг қанча-қанчаларига ҳаёт ва илм мактабини ўтасда ҳам опа, ҳам жонфида муаллималар сафидан ўрин олди, десак муболаға бўлmas.

Хосият Жабборованинг мәдениятларини муносиб тақдирлаган Халқ таълими вазирлиги унга "Ўзбекистон халқ таълими аълочиси" ва "Қашқадарё маорифи фидойиси" нишони билан мукофотлади.

Тўрт нафар фарзандини ҳам олий маълумотли бўлишида фидойилигини аямаган мәденият мураббия, ўқувчиларнинг севимли устози Хосият опа Жабборова Китоб ҳокимлиги хотин-қизлар раиси лавозимида ҳам ташаббус кўрсатди.

Кам таъминланган оилаларга, ногирон болаларга моддий ёрдам бериши, уларга ҳомийлик қилишни ташкиллаштириш, улар ҳолидан ҳар байрам ва ҳайтларда, Хотира ва қадрлаш кунларида хабар олиб турниш Хосият опа учун одатта айланган.

Ҳозирги кунда ҳам нафақада бўлишига қарамай келажак авлод таълим-тарбияси йўлида туман халқ таълими бўлимида ўқув ишлари бўйича бўлум мудири лавозимида иш олиб бораётган бу саҳоватқалб, болажон муалима ўзининг бир неча шеърий тўпламлари билан ижод аҳлига яхши таниш. 1995 йилдан бери Китоб туман ХТБ бўлимида услубчи вазифасида ишлаб келаётган Хосият опа Жабборова она тили ва адабиёти дарсида ўқувчиларнинг оғзаки нутқини ривожлантириш ва эркин фикрлаш қобилятиларини мустаҳкамлаб бориши борасида методик қўлланмалар ёзди. Семинар кенгашлар ташкил этиб, тажрибаларини оммалаштириди. Хосият опа Жабборованинг қўлидан этишиб чиққан ўнлаб она тили ва адабиёти муалималари вилюят ва туманларнинг турли мактабларида ўқувчиларга билим береб келмоқдалар.

**Марям АХМЕДОВА,
Қашқадарё вилюяты, Китоб тумани**

ўқитувчилиси" кўрик-танловида қатнашиб, вилюядан 2 үринни олди. Иккى йилда бир марта ўтадиган ЎТДАнинг фаол иштирокчиси бўлиб, ҳар йили республика миқёсидаги анжуманларда сермазмун маърузалари билан қатнашиб келмоқда.

Шундай илп сўзларни эшигач, мактаб томон йўл олдим. Ўқувчиларнинг кийими эътиборимни тортди. Ҳаммаси форма. Ҳар йили таътил вақтида меҳнат ўқитувчилари ўқувчиларга форма тикишар экан. Бундан ота-оналар ҳам, ўқитувчилар ҳам мамнун. Иккى қаватли мактаб биносининг асосий қисми янги курилган. Ошхона, спорт залларини кўриб кўзингиз қувнайди.

— Туманимиздаги 9-мактаб "Энг намунали мактаб" номини олган. Мактаб раҳбари Зухра опа менинг ҳам устозим, — дейди ТХТБ мудири Эркин Йўлдошев. — Шу кунларда мактабда 13 та кўшимча синф хоналари куриб битказилиш арафасида турибди. Синфоналар 1 октябрда фойдаланишга топширилди. Чунончи, ўтган йили вилюядан бу мактаб кўлга киритган ютуклиди.

— Туманимиздаги 9-мактаб "Энг намунали мактаб" номини олган. Мактаб раҳбари Зухра опа менинг ҳам устозим, — дейди ТХТБ мудири Эркин Йўлдошев. — Шу кунларда мактабда 13 та кўшимча синф хоналари куриб битказилиш арафасида турибди. Синфоналар 1 октябрда фойдаланишга топширилди. Чунончи, ўтган йили вилюядан бу мактаб кўлга киритган ютуклиди.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа. — Теннис зали ишга туширилди. Ўқувчиларни миқёсидаги ассоциацияни алоҳида ҳурматга сазовор бўлди.

— Туманимиздаги 9-мактаб "Энг намунали мактаб" номини олган. Мактаб раҳбари Зухра опа менинг ҳам устозим, — дейди ТХТБ мудири Эркин Йўлдошев. — Шу кунларда мактабда 13 та кўшимча синф хоналари куриб битказилиш арафасида турибди. Синфоналар 1 октябрда фойдаланишга топширилди. Чунончи, ўтган йили вилюядан бу мактаб кўлга киритган ютуклиди.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

— Охунбобоев ширкат ҳўжалиги раиси Искандар Фозилов ва ота-оналар ҳиммати туфайли шундай бинога эга бўлдик, — дейди Зухра опа.

YURTIM KEKSALARI

Keksalar duosi oltinga tengdir,
Keksalar pokiza yuragi kengdir.
Mehribon yuzida porlar ziyo, nur,
Har aytgan o'giti go'yo
gavhar, dur.

Yurtim keksalari —
qadringiz buyuk;
Samimi chehrangiz
hamisha suyuk.

Dunyo topdingiz.
Topdingiz huzur,
Keksa dilingizda
ko'rmadim qusur.
Halollab topdingiz
doim yurt oshin,
Halovat tiladi sizga Yurtboshim.

Yurtim keksalari —
qadringiz buyuk,
Samimi chehrangiz
hamisha suyuk.

Uyimizning to'ri doim sizniki,
Murg'ak dilimizning
qo'ri sizniki.
Sochingiz oqidek pokdir dilingiz,
Madhingizni kuylab
sayrar tilimiz.

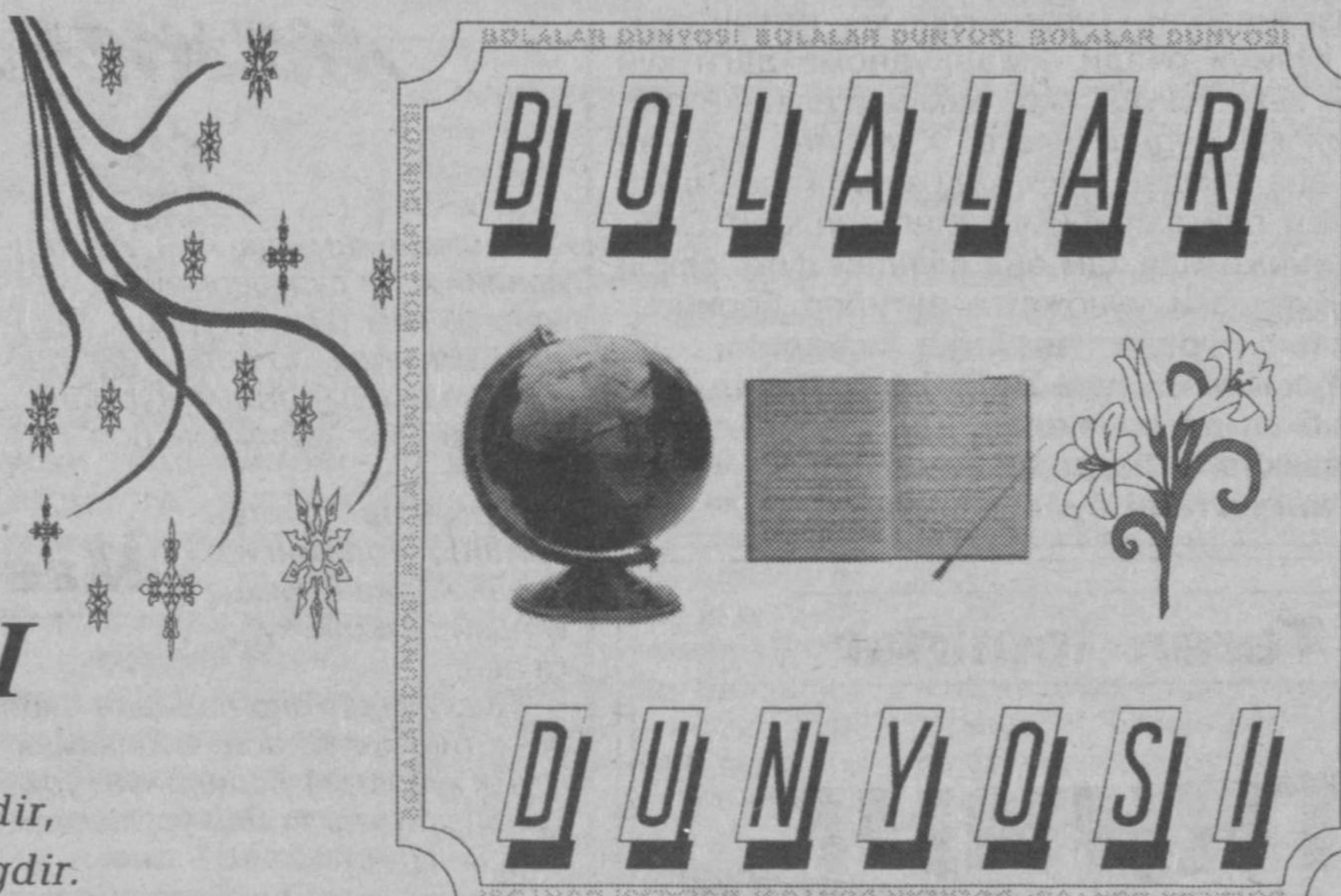
Yurtim keksalari —
qadringiz buyuk,
Samimi chehrangiz
hamisha suyuk.

Ma'mura ISOMOVA,
Yangiyo'l tumanidagi 35-maktabning,
9-“b” sınıf o'quvchisi

O'ZBEKISTON

Tug'ildim shu Vatanda,
Topdim bolalik baxtim.
Har istagim ushaldi,
Amaldadur har ahdim.
Quyoshdan nur emarlar
Har giyoh, bog'u chaman
Asli nurlar maskani
Baxt maskani bu Vatan
Shu baxt yashasin mangu
Beg'ubor bo'lsin osmon
Omon bo'lsin, bor bo'lsin
Gullasin O'zbekiston!

Zulkumor ASHUROVA,
Ishtihon shahridagi 35-maktab
8-sinf o'quvchisi

ALDOQ GUGURCH (Ertak)

Bir bor ekan, bir yo'q ekan. Qalin o'rmon yoqasida Orzu ismli qiz, va Umid ismli bola o'z ota-onasi bilan baxtli hayot kechirar ekan. Har kuni ertalab otasi dalaga chiqib, kechgacha dehqonchilik bilan shug'ullanar ekan. Orzu bilan Umid esa o'rmonda hayvonlar bilan o'yab, kunni kech qilisharkan.

Bir kuni ertalab daladagi ishlar ko'payib ketgani uchun onalari ham otasi bilan birga dalaga chiqib ketibdi. Umid bilan Orzu uyda qolishibdi. Onasining o'rniga uy ishlarni qila boshlashibdi. Uyni yig'ishtirayotib Umidning ko'zi gugurtga tushib qolibdi.

Gugurt o'rnidan turib Umidga yaqin kelib, salom berib debdi:

— Mehribon do'stim, men yolg'izman. Men bilan o'ynamaysanmi?

Umid debdi: — Sen xatarlisan, men sen bilan do'st bo'lolmayman.

Gugurt uni avray boshlabdi:

— Men yaxshi gugurtlardanman. Kel, men bilan o'yna.

Gugurt
gapiraver-gach,
Umidning unga
rahmi kelib, u
bilan o'ynay
boshlabdi.
Gugurt debdi:
— U mid ,
q o ' l i m n i
badanimga
ishqalamaysanmi?
Juda chiroyli
nur paydo
bo'ladi.

Bolakay
gugurtning
aldovig a
ishonib, uning
q o ' l i n i
badaniga
ishqabdi. Ana
s h u n d a
gugurtdan olov
chiqib hamma
yoqni qoplabdi.
Bu vaqtida

o'rmondagi jonzotlar Umid bilan
Orzuning o'ynagani kelishga
kechikayotganliklaridan xavotirga
tushib, qarg'a janoblarini ulardan
xabar olgani jo'natgan ekan.
Qarg'a ularning uyi ustiga yetib
kelibdi-yu, yonayotgan uya ko'zi
tushibdi. Qarg'a shoshilgancha

o'rmonga qaytibdi. Yerga
qo'nmasdan osmondan turib, baqira
boshlabdi:

— Qar, qar, qar: — Nega
o'tiribsizlar? Orzu bilan Umidning
uyi yonayapti.

Hamma hayvonlar tezlik bilan
Orzu va Umidning uyiga
yugurishibdi. Chumolilar tezda uy
yonidan chuqur kovlashibdi.
Toshbaqalar maymunlarga
kosalarini berishibdi. Maymunlar
yugurgancha ana shu kosalar bilan
chuqurni suvga to'ldirishibdi. Fillar
xartumlari bilan chuqurdan suv olib
yonayotgan uya sepishibdi. Ayiq
tog'a esa baqvuvat mushtlari bilan
eshikni ochib, hushidan ketgan
bolalarni tashqariga olib chiqibdi.
Yovuz niyatli gugurt bu holni ko'rib
xursand bo'lganidan kulaveribdi. U
kulaverib oxiri holdan toyibdi va
olovga tushib ketib, o'zi ham yonib
ketibdi.

Orzu bilan Umid o'ziga kelishib
xarob bo'lgan uylariga ko'zlari
tushibdi. Qilgan ishidan afsuslangan
Umid ho'ng-ho'ng yig'lay
boshlabdi.

— Yig'lama, —
unga darda
beribdi
maymun. —
Ota-onang
kelguncha
sizlarga yangi
uy qurib
beramiz.

Shu tariqa
hayvonlar
tunu kun
ishlashib,
ularga yangi
uy qurib
berishibdi.
Aldoqchi
gugurt
haqidagi bu
voqe butun
o'rmonga
tarqalibdi. Bu
voqe dan
o'ziga xos xulosa chiqargan Sher
podshoh o'rmonning o'rtasiga
quyidagi yozuvni yozdirib qo'yibdi:

— Bolalar aldoqchi gugurtlarga
ishonmang!

— Ular bilan o'ynamang!
— Ulardan uzoq yuring!

Bahriiddin TURG'UNOV
Hilola TURG'UNOVA

ЭХТИЁТКОР БЎЛИНГ
ЁНГИНГА ЙЎЛ ҚЎЙМАНГ !

Olam ichra go'zal bir olamdir — bolalik.
Orzulari mo'l olamdir — bolalik. Uning tuyg'ulari
shaffof kabi pokiza, shabnam tomchilari yanglig'
tiniq. Uning havasları-da, hayratları-da beg'ubor.

Odamzot bolaligini qanchalik sog'inmasin,
unga qanchalik intilmasisin imkonli kalta, qurbi
qisqa. Faqat bir vosita uni bolaligi bilan
suhbatlashtiradi. Uning qalbiga bir lahma bo'lsa
da, unutilayozgan pokizalikni, beg'uborlikni
qaytaradi. Bu — she'riyat. She'riyatning
ostonasida umid bilan turgan murg'akkina Zuhro
Asqarovning bitiklari kanglumda shundayin bir
ajib hisni uyg'otdi. Kanglum bir sidra
kengayganday bo'ldi. Shundayin his bilan yosh
shoiraning SO'Ziga niyat tilagim keldi.
SO'Zingning yo'lini bersin UMIDlarga to'la qalb,
degim keldi.

Ikrom OTAMUROD

ORZU

Orzu...
Tiniq, shaffof tuyg'u.
Orzu — quyosh!
Zarrin nurlaring soch!
Zulmat, qoch!
Hayot, chiroy och!

Olmos tog'lar, oling bag'ringizga,
Zilol buloq, qonay sehringizga!
Yel bo'lib uchsammikan,
Qo'shiqdayin ko'chsammikan...

Lolalar,
Yurakmi...
Yo quyoshdeq tilakmi...
Nur vodiylar quchog'in kezay,
Gul, chechaklar ruxsorin chizay,
Yuraklar... yuraklar o'tini sezay!

ASRA

Dunyoning eng sovuq so'zi — urushdir,
Odamzotning achchiq bo'zi —
urushdir,
Yurakning eng yomon hissi —
urushdir,
Ajalning, o'llimning isi — urushdir.

Vatanni muqaddas bilganlar qancha,
Johillik, xoinlik qilganlar qancha,
Hamon katta-kichik hududlar aro
Yer talash, qon talash, osmon qop-qora.

Hushyor bo'l, quyoshni bulut to'smasin,
Bog'laringda xoin, qotil o'smasin,
Hurliging, konu tuz, g'allangni asra,
Tog'u tosh, daryo cho'l dalangni asra!

Zuhra ASQAROVA,
ToshDAU qoshidagi akademik litsey
o'quvchisi

UZUM

Men o'zimman, men uzum,
Ko'rsang tovlanar ko'zing.
Marjon-marjon donaman,
Anorga men xolaman,
Yesang tilingni yorar,
Ta'mim dimoqqa borar.
Pishmasdan yalar bizni,
Zamburlar talar bizni.
Mening tishim har xildir,
Mening ismim har xildir.
Husaynman, kishmishman,
Yoz pallasi pishibman.

Maftuna TO'LAEVA,
Nishon tumanidagi 5-maktabning
6-sinf o'quvchisi

Буюк ҳаким Ибн Сино товушга шундай таъриф берган; «Қайғу ва ҳасраттлар қалбни ҳаралткан тұхтатиб, кишини хаста этираар, бунга даво эса құркам товуш ва унга мувоғиқ услугадағы құйлардир». Демек, буюк ҳаким айтганидек, инсон бүгиздан чиққан мулойим ва хуш тулоадиган товушнинг натижаси — ёқимли вакытқам лутфидир.

Бизга маълумки, пайғамбаримиз Мұхаммад алайхиссалом ердаги әзгулик ва поклик тимсолидир. Шу боис туркійзабон ҳалқлар пайғамбар таваллуд күннега бағишилаб турлича «Мавлуднома»лар яратғанлар. Бу бағишилаб қасидалар,

ликтини тизгінлайди. Тубанникка юз тутган гұмрохнинг күзини очади. «Мавлуднома»даги күй ҳам, оханды ҳам, товуш сехри ҳам ана шундай гайри илохий күч-кудраттаға зет. Ҳалқнинг яратған асарида ана шундай сехр, күдрат мұхассамдир.

Асардаги пайғамбаримизнинг оналари Омінаби муношотида ҳам ана шундай лутф сехри мавжуд. Қуйидаги муношотта әзтибор беринг!

**Шул замон топти таваллуд Ахмадим,
Ҳам Мұхаммад, ҳам Ҳабибим сармадим.
Туғулиб ул дамки келди дар вужуд,
Бе таваққұв айлади ҳақға сужуд.**

Тутти ангуштини сүйи осмон,

Онада ҳамиша ҳам хүшхандонлик ҳукм суравермайды, жаңжаллар ҳам бўлиб туради. Бошибача айтганда, эр-хотиннинг уриши дока рўмолнинг куришига киёсланиши қадимдан бор гапдир.

Эрингиз билан уришиб қолдингиз. Даҳанаки жанг кимда қандай тугайди, худога аён.

Инглиз психологияридан бири эр-хотиннинг ўртасидаги жаңжалга чек қўйиш мақсадида кўз кўриб қулоқ эшишмаган бир усулни таклиф қилади.

Бунинг учун сиз оппоқ қофоз оларкансиз ва унинг ўртасида чизик тортиб, иккига бўласиз. Қофоз-

Maslahat

нинг чап тарафига эрингизнинг

барча яхши фазилатларини эзгу

иш ва ютукларини ёзиб чиқасиз.

Ўнг томонини эса жуғти ҳалолингизнинг ярамас қиликлари билан тўлдирасиз. Шундан кейин қофознинг иллатлар өзилган қисмини

йиртиб олиб, ёқиб юборсангиз, олам гулистон, жаңжал чекинар экан.

Қофознинг мақтovli томонини

эса саклаб колиб, ҳар куни ўқиб қўясиз.

Аммо худди шундай ишни қилишга турмуш ўртоғингизни ҳам

кўндиришингиз керак. Бир-бирап-

рининг фақат яхши хислатларини

тан олган жуғтиллар эса жа-

жални унтишидаи ва оиласарида

хотиржамлик ҳукм суради.

Pazandalik

ГЎШТАЛИ КОТЛЕТ

Котлет — тўйимли овқат, у миллий таомларимиз рўйхатида йўқ. Аммо уни пишириш жуда осон.

Бунинг учун III нав, бириктирувчи тўқималари кўп гўштдан фойдаланилади. Уни гўшт қўймалагичдан ўтказилгач, бириктирувчи тўқималарнинг боғлари узилиб, юмшок, нағис ва организмда осон ҳазм бўладиган таомга айланади.

Гўшт қўймалагичдан ўтказилган масалликка сут ёки сувда ивтилган оқ бўлка нон аралаштирилиб, тузи ростланади. Масса яна бир марта гўшт қўймалагичдан ўтказилади. Мурч ва бошқа зираворлар кўшиб пиширилган масаллик 60 граммлик порцияларга бўлинади. Котлет думалоқ шаклга келтирилиб, талқонга буланади. Сўнгра қиздирилган ёғда иккى томони ағдарилиб, қизаргунча пиширилади. Кейин етилгунча духовкага қўйилади. Котлет дастурхонга қовурилган картошка, қайнатилган макарон маҳсулотлари ёки гуруч гарнири билан тортилади.

Европача бу таомни тайёрлаш жуда осон эканлигини билиб олдингиз, ўрганиб қўйсангиз, ошхонангиз яна бир таом билан боййиди.

«Пазандалик сирлари» рисоласидан

ЛУТФ ЗИЙНАТИНИНГ ҚАСИМИЙ ИЛДИЗЛАРИ

Teran tomirlar

асосан араб ҳалқ оғзаки иходида яратилган «Мавлуднома»лар асосида юзага келган. У аёллар маросими учун мўлжалланган якка, жонли ижро этиладиган, яъни қўркам ва чиройли лутфни тарғиб этувчи ҳалқ яратган дурдона асардир.

Донишмандлик фалсафасида эътироф қилинганидек, Шарқ ҳалқлари оғзаки иходиётининг энг қадимги тур ва жанрларидан бири асотир мифидир. Ана шу мифлар асосида яратилган Пайғамбар ҳақидаги афсона ва ривоятлар ҳам шундай далолат беради. Уларда яхшилик билан ёмонлик, нур билан зулмат, баҳт билан баҳтсизлик ўртасидаги кураш ва бу курашда әзгулик нинг ёвузилик устидан тантана қилиши акс этган.

Маълумки, бешиқдаги гўдак ҳам товуш сехрига, кўй сехрига сел бўлиб ухлади. Ёқимли товуш ва кўй инсонларнинг онгидаги яхши фикрни яратади ва ривожлантиради. Ёқимли лутф ва кўй ухлатанни ўйғотади-ю, ниятланган эзгу ишларга етаклади. Уйқусизликка мубтало бўлғанларни ухлатади, тинчлантиради. Жоҳил-

**Бўлди бир пора булат анга аён.
Ул булат кетти Мұхаммадни олиб,
Йиғладим ман кўп товаҳумга қолиб,
Бадаъзон етти қулоғимга нидо,
Бўлма ғамғин эй Мұхаммадга оно,
Ким жигар баддингни ҳайю ло ямут
Амри бирла айлади пинҳон булат.
Мақсади булқим ҳами атроф аро,
Кездуруб ўғлингни ҳам акоғ аро.**

Омнабибининг муношоти билан муболага санъати бирлашиб тингловчини беихтиер сехрайди. Ўз-ўзидан англаймизки, ушбу муболагада пайғамбарнинг саҳоватда қарами кенг эканлиги ёки ҳаётда юз бериши мумкин бўлган ҳолат ифодаланяпти.

Ҳалқ яратган асарларда, сўз сехри мужассам. Асар маърифий-таълимий ғоялари, бадиий хусусияти билан аҳамиятларидир. Зоро, буюк ҳаким Ибн Сино айтиб ўтганидек, лутфдаги нағислик комилликнинг белгисидир.

**Матлуба САИДАЗИМОВА,
Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт
институти ходими**

ёшдаги киши бирваракайига 1—
1,5 литр ароқни истешмод қиласа, у ҳам ўлим билан якун тошини ёхтимолдан ҳоли эмас.

Ичувчи аёлларда жинсий азозлар функцияси бузилади, ҳайз кўриши цикли ҳам ўзгариади. Жинсий безлар фаолияти (тұхымдон)да алкогол туфайли вужудуга келган ўзгаришлар унинг афт-ангорида ҳам кузатила бошлиайди. Соғлом аёлнинг юз-қўзидан латофат, нур балқиши, унинг сўзлари ҳам маъноли. Ичуб юрӯвчи аёл эса ўзида гўрку тароватни ўқотиб боради. Унинг товушидаги ма-

***
Юқоридаги фикр мутахасисини ва унинг ёзғанлари юз фоиз ҳақиқат. Энди эса ичкиликка оддий замондошларимиз, хусусан, хотин-қизлар қандай муносабат билдиришар экан, деган савол кўндаланг бўлади.

Шундай қилиб, «Ичкиликка сизнинг муносабатингиз қандайдай?»

Замира БАУБЕКОВА — педагогика фанлари номзоди, доцент:

— Аёлман. Дугоналарим, та-

лади: «Ароқ одамзотни синаш учун яратилган оғу, шуни унумтсанг!».

Ўша давранинг шитирокчилини билан зиёли аёл сифатида мен ҳам бу гапни бош иргаб маъқулладим. Аёлга, айниқса ўзбек аёлига шарқона ҳаё, ифрат, одоб ярашади. Ичкилик эса унга фақат доғ туширади.

Шаҳноза ҲАЙДАРОВА — ўзМУ магистранти:

— Ҳозирги ўзбек аёллари орасида “ган” ўйнаш мода. Ароқ эмас, конъяк қўйилади ва қадаҳлар жаранглатиб ичилади. Шарқ мутафаккири Ибн Синонинг таъкидлашича, ичкиликни тўйиб иши ҳам нағсни қондиришнинг бир кўриниши экан.

Мен доимий равишда ичуб юрадиган аёлларнинг хатти-харакатида қўрслик, бесараштаслик, эркакларга хос дагаллик белгиларини кўраман ва ёқамни ушлаб: “наҳотки, шу аёл ўзбек миллатига мансуб бўлса”, деб нафртланаман.

Аёллар-ку, ўз ўйлига, дейман, лекин ёш қизларнинг дисковетка, түгилган кун, баъзан тўйларда ичилади. Шарқ мутафаккири Ибн Синонинг таъкидлашича, ичкиликни тўйиб иши ҳам нағсни қондиришнинг бир кўриниши экан.

Дунёда ўзбек деган миллатнинг аёли ҳам, қизи ҳам ҳаёси, иффати, меҳрибонлиги, латофати назокати билан донг таратган. Мен ана шундай фазилатлар уларда бокий бўлиб қолишини истайман.

**Сахифа мақолаларини
Х.ТЎЙМАНОВА
тайёрлади.**

Bahstalab mavzu КЎРИНИБ ТУРУВЧИ МАНЗАРАЛАР

Қадаҳда ароқ жилваланади. У гўёки давраларнинг “гултохи”. Ичилса, кайф, ғам-ташвиш, муаммолар нари чекинади. Тўй оқшомлари, тантанали кечалар ва туғилган кунларда бўлар эканмиз, айrim хотин-қизларнинг эркаклардан қолишмайдиган даражада ичишларига гуво бўламиш. Бу — ўзбек аёлига хос бўлмаган ҳолат.

Спиртли ичимлик ҳомиладор аёлга қандай таъсир қилиши ҳақида кўпчилик умумий тушунчага зет. Агар синчилкаб таҳлил қиладиган бўлса, ичимлик ва насл ўта долзарб характердаги мавзуга айланади.

СИЛАСИЗЛИК?

Француз тадқиқотчиси Бурневил 3133 та оиласида түғилган болалар устида илми кузатишлар олиб бориб, шундан 1262 нафар отона доимий равишда спиртли ичимликлар истебмом қўлганини исботлаган. Чунки улардан түғилган 1262 боланинг бир қисми ақли зағиф ва бир қисми эпилепсия (тутқаноқ) касаллиги билан оғриган.

***

Германияда олиб борилган тадқиқотлар 149 боланинг ишҳоят даражада суст ривожланганини исботлади. Улар мактабга кеч боришади, ўзлаштиришлари суст, ақлий жиҳатдан ўз тенгкүрларидан орқада қолишган.

***

Петр I замонларидан ичкиликка нисбатан қатъий тартиб ҳукм сурар эди. Маст одамнинг бўйига 17 фунт (7 кило)ча келадиган чўян медаль осиб қўйилар, унинг тагида эса “ичганлиги учун” деган ёзув кўзга ташланарди.

Бундай маълумотларни истаганча келтириш мумкин. Ва бунинг замонида ичкиликнинг нағасати инсон саломатлигига салбий таъсири, балки жамият тараққиетига ҳам тўсик эканлигига ишора бор.

СПИРТЛИ ИЧИМЛИК ИЧАСИЗМИ?

иши-билишларим даврасида ахён-ахёнда бўлиб туралан. Уларнинг фикрлари, ҳаётга муносабатлари ҳам турлича.

Даврасидаги ахён-ахёнда бўлиб туралан. Уларнинг фикрлари, ҳаётга муносабатлари ҳам турлича.

Даврасидаги ахён-ахёнда бўлиб туралан. Уларнинг фикрлари, ҳаётга муносабатлари ҳам турлича.

Даврасидаги ахён-ахёнда бўлиб туралан. Уларнинг фикрлари, ҳаётга муносабатлари ҳам турлича.

Даврасидаги ахён-ахёнда бўлиб туралан. Уларнинг фикрлари, ҳаётга муносабатлари ҳам турлича.

**Дилбар ИСМОИЛОВА,
гинеколог**

ПРЕЗИДЕНТГА СУИҚАСД ЮШТИРИЛДИ

Кеча Афғонистон президенти Ҳамид Карзай Қандахор шаҳридан мамлакат пойтахти Қоғулга кайтиб келди. Афсуски, Карзайнинг Қандахор шаҳар хокими Гули Оға уйдан чикиб, ўз машинасига ўтирган чоғида ҳарбий кийимдаги бир киши унинг автомашинасида қаратса куролдан ўт оча бошлаган. Натижада, президентнинг хавфсизлиги ни таъминлаётган америкалик аскарлардан бирим ҳалок бўлган. Қандахор полицияси бошлиги ўринбосари Муҳаммад Анварнинг айтишича, жиноятичнинг исми Абдул Раҳмон бўлиб, у аввал Толибон ҳаракати сафида хизмат қилган ҳисобланади. Бир ой олдин эса Афғон армияси хизматига қабул килинган эди. Кеча Россия мудофаа вазири Сергей Ивановни қабул қилган Ҳамид Карзай Америкадаги 11 сентябрь воқеаларига бир йил тўлиши муносабати билан ўтказиладиган тадбирида иштирок этиш учун бугун ё эртага Кўшма Штатларга жўнаб кетади.

ҲАРБИЙ МАРКАЗГА ҲУЖУМ

Кечада АҚШ ҳамда Буюк Британиянинг 100 га яқин самолётлари Ироқ гарбидаги ҳараба кўшинлари бош марказига ҳужум ўтиштирганлар. Мазкур бомбардимон Жорж Буш маъмуритининг Ироқ ҳукумати тепасидан Саддам Ҳусайнни олиб ташлаш мақсадида ўтказаётган кампаниясининг фаоллашган вақтига тўғри келиб, кеча президент Жорж Буш БМТ Хавфсизлик Кенгаши аъзолари билан телефон орқали сухбатлашган. Лекин Кенгашнинг 5 нафар аъзосидан З таси – Франция, Россия, Хитой давлатлари Кўшма Штатларнинг Ироқ операциясида қарши чиқмоқдалар. Шунга қарамасдан, Жорж Буш мазкур масала юзасидан эртага Кемп-Дэвиддаги қароргоҳида Британия бош вазири Тони Блэр билан учрашув ўтказади.

ФАЗО СЕКТОРИ УЧГА БЎЛИНДИ

«Ha'retz» газетасининг ёзишича, икки нафар аскарининг ҳалок бўлишига жавоб тариқасида Истроил армияси Фазо секторига олиб борувчи йўлларни ўз назоратига олган ҳамда уни уч кисмга бўлиб кўйган. Кечада Женин шаҳрида юз берган куролли тўқнашув оқибатида икки нафар фаластинлик ҳалок бўлиб, уларнинг бири ФАТХ ҳаракати етакчиларидан саналади.

Эслатиб ўтамиз, Истроилнинг Фазо секторидаги ўз ҳаракатларини фаоллаштиришига пайшанба куни 24 ёшли лейтенант Малик Грифат ва 21 ёшли сержант Авиад Дотанларнинг ўлдирилишлари ҳамда бир неча ҳарбийларнинг жароҳат олишлари сабаб бўлди.

«AIR FRANCE»ДА ИШ ТАШЛАШ

Жума кунидан бошлаб Франциянинг «Air France» авиакомпаниясининг учувчилари 4 кунлик иш ташлаш ўзлон қилдилар. Шу сабаб компания ўзининг Шарль

де Голль аэропортидаги учдан икки ҳамда Орли аэропортидаги 75 фойздан ошироқ парвозларини тўтхатиб кўйди. Куни кечада эса компания ўзининг мазкур кварталдаги даромади 18,5 фойзга тушиб кетгандигини эълон қилган эди. Раҳбариятнинг мальум қилишича, оғир шароитга қарамасдан масала ижобий ҳал этилади.

Хабарлар «ИНТЕРНЕТ» тармогидан олинди

Эътиборингизга яна бир Нобель мукофоти соҳиби ҳақидаги ҳикоямизни ҳавола этар эканмиз, сизнинг фикрингизни давлат миқёсида ўтказиладиган ҳисоб-китоблар ва олинган даромадлар ҳамда фойдаларни ҳисоблашларда кўл келадиган янгилкларга қаратмокчимиз.

Маълумки, кўлпап ривожланган давлатлар иктиносидётнинг узлуксиз юксалиши, шу мамлакатдаги корхона ва ташкилотларнинг иктиносидий жиҳатдан мукаммал бўлган ҳисоб-китоблар билан иш юритишига боғлиқдир. Корхоналар молиявий ҳолатини янада яхшилаш жараённада дунёга машҳур иктиносидичи олимлар яратган янгидан янга усул ва таклифлар жуда кўл келмоқда. Иктиносидёт соҳида ўчмас из қолдирган ана шундай олимлардан бири Ричард Стоундир.

Англиялик иктиносидочи Жон Ричард Николос Стоун 1913

рад этиб, Лондондаги "Лойд" суғурта жамияти учун иктиносидий ахборот бюллетени чиқара бошлади. У Кембриж университетининг собиқ талабаси – иктиносидочи Уинифред Мэри Женнинс билан биргалиқда бир қанча иктиносидий тадқиқотлар, шу жумладан, оила бюджетидаги иктиносимол ва жамгарма тузилмасидаги фарқларга бағишиланган маърузани тайёрлади.

1937 йилда эр-хотин Стоунлар ойлик иктиносидий ва ишбильармонлар журнали "Трендс" ("Trends")ни чиқара бошладилар. Бу журналга Коли ном Кларк асос согланган ва Кларк Австралияга кўчиб кетиши сабаби уни Стоунга берган эди. Бу журналда Стоунлар бандлик, ишлаб чиқариш ҳажми, иктиносимол, капитал кўйилмалар, нархлар ҳаракати ва ташки савдо бўйича иктиносидий кўрсаткичларни чоп этардилар. Вақти-

лаб чиқарилган товар (хизмат)лар истеъмол қилиниши ва барча истеъмол қилинган товар (хизмат)лар яна ишлаб чиқарилиши лозимлигини билдиради эди. Унинг иккى ёклама бухгалтерия ҳисоби усулига асосланувчи миллий даромадни ҳисоблаш тизими макроиктиносидий назариядаги Кейнс революциясининг эмпирик асосини ташкил этади. Унинг ишлаб чиқариш, истеъмол ва жамланма ҳисобларига доир таклифи иктиносимол ва инвестицион талаб бўйича янгича кейнс концепциясини ифодалар эди. Амалда эса, Стоун томонидан ишлаб чиқилган миллий ҳисоблар усули эконометрик моделлар курилишига турти бўлди. Ҳисобларнинг ўзи эса тегиши статистик маълумотларни

ин эса, Абраҳам Айденоффи билан биргалиқда ёзилган "Миллий ҳисоблар тизими" номли китobi БМТ томонидан чоп этилди.

Р. Стоун тизими кўччилик ривожланган ва ривожланётган давлатлар учун айниқса, жуда қулай эди. Шунинг натижасида у мамлакат аҳолиси ва ижтимоий-иктиносидий ўзгаришларни ўзида акс эттирувчи демографик ҳисоб-китоблар тизимини яратди. У ўзининг миллий даромадни ҳисоблаш ишлари га юнимча рашида иктиносимолчилар хоҳиш-истаклари ни ўрганиш соҳасига ҳам улкан ҳисса кўйди.

Р. Стоун томонидан ишлаб чиқилган иктиносимол ҳаражатлари тизими назарияси, кисман унинг миллий даромадни ҳисоблаш тадқиқотла-

БҮЮК ВА ЖАРАНГДОР ҲИСОБ-КИТОБЛАР

иили 30 августда Лондонда туғилган. У Элси ва Жилберт Стоунларнинг ёлғиз фарзанди эди. Унинг отаси ўзи адвокат бўлган бois, ўғлининг юрист бўлиб етишиши учун унга кўпроқ ҳукукий таълим беришга ҳаракат қиларди. Лекин, Стоун Кливленд-Плейс тайёрлов мактабида ҳам, Вест-минстер мактабида ҳам ҳукушуносликка уччалик кизиқмади. У болаликdan поездлар ва кемаларнинг конструкцияларини ясашни яхши кўрарди. 1931 йилда у отасининг умидларини пучга чиқарип, Кембриж университетининг Гонвилл-энд-Киз-колледж мактабига иктиносидий ўқишига киргач, ҳукушунослик машгулотларини умуман тўхтатди. Стоуннинг эсласиша, иктиносидаги иктиносидаги ҳолатига олган таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўлган. Стоун ўқиған коллеждаги ўқитувчиликлар орасида иктиносидилар йўқ эди. Шунинг учун ҳам у Кембриж университети қошидаги Кинг коллежининг ўқитувчиси Ричард Кандан ҳар куни консультациялар олар эди. Ричард Кандан таълимни яхши яшаган бўлур эди», деган болаларча оптимизм ва ишонч сабаби бўл

Душанба, 9

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.45 «Тахлинома».
8.45, 17.55 ТВ маркет.

8.50 «Ўзбектелефильм» намойиши: «Усмилликар дунёси», «Она замин нематлари».

9.05 «Камалак». Болалар учун кинодастур.

9.40 «Гуртничи хокимиёт».

10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР

10.05 «Сиздан угина, биздан булгина». Бадий фильм.

11.25 Ўзбекистон телерадио-компанииси эстрада-симфоник оркестрининг концерти.

«Болалар саёраси».

12.05 1. «Олтин тож». Телевизон ўйин. 2. «Улғайиш побогонлари».

13.05 «Мусика: кечава бугун».

13.30 «Ошинг». Телесериал.

14.10 «Отапар сўзи - ақлининг кўзи».

15.10 «Кўйла, ёшлигим».

15.40 «Ит уаси». Телесериал премьера.

16.35 «Бу ажаб фасл». Телевизион.

17.05 «Энг ширин қовун». Мультифильм.

17.35 «Қалб гавҳари».

18.10 «Олтин мерос».

18.30 «Мулк».

18.45 «Бахтил воеа». Телеперея.

19.30 «Ахборот» (рус тилида)

20.00 Оқшом эртаклари.

20.15 Биржа ва банк хабарлари.

20.30 «Ахборот».

21.05 «Кўшигимиз Сизга армудон».

21.30 2002 йил - Каријалари қадрлаш йили. «Париси бор уй».

21.50 Тенис бўйича «Президент кубоги» халқаро турнири кундагиги.

22.20 «Мовий уммон қырида».

Телесериал.

23.10 «Ахборот-дайжест».

«Ёшлар» телеканали

9.00 Давр тонги.

10.00 Янги авлод студияси: «Катта танаффус».

10.20 «Трям-салом!». Мультифильм.

10.30 Саломатлик сирлари.

10.50 Мусикий лаҳзалар.

11.00 «Давр» ҳафта ичидা.

11.30 Кўсто командасининг сувости саргузашлари.

12.20 Давр-news.

12.40 «Олтин маъбода». Бадий фильм.

13.55 Кўна оханглар.

14.00 «Ҳакиқат чегараси».

14.30 «Янги авлод» почтаси, «Савол беринг, жавоб берамиш».

15.00 «Озод элим - ойдин ийлум» кўрик-танлови: Жиззах телерадиокомпанииси тақдим этади.

15.30 «Футболимиз келажаги» маҳалла Республика турнири.

16.00 Мусикий лаҳзалар.

16.10 Ўзбекистон Президенти Кубоги халқаро теннис турнири.

18.55, 21.55 Иклиз.

19.00 Давр.

19.30 Ўзбекистон Президенти Кубоги халқаро теннис турнири.

20.00 Оқшом эртаклари.

20.10 Янги ўкув ийлига.

20.15 Ёшлар овози.

20.35 Ёшлик кўшиклари.

20.50 Кўшилодаги тенгдошим.

21.15 «Эсмеральда».

21.50 Олтин мерос.

22.00 Давр.

22.40 «Мухаббат қаҳваси».

23.05 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол.

«Тошкент» телеканали

17.20 «Тиннес-шоу».

17.40, 19.05, 22.00 «Экспресс» телегазетаси.

18.00 «Болажонлар экрани».

18.50 «Эсмеральда».

21.50 Олтин мерос.

22.00 Давр.

22.40 «Мухаббат қаҳваси».

23.05 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол.

«Тошкент» телеканали

17.20 «Гиннес-шоу».

17.40, 19.10, 22.00 «Экспресс» телегазетаси.

18.00 «Болажонлар экрани».

18.50 «Харки» 30-кисм.

19.50 «Давр»-репортаж.

20.00 Узбекистон Президенти Кубоги халқаро теннис турнири.

20.50 Муҳаббат қишиклиари.

21.15 «Эсмеральда».

21.50 Олтин мерос.

22.00 Давр.

22.40 «Мухаббат қаҳваси».

23.05 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол.

«Тошкент» телеканали

17.20 «Гиннес-шоу».

17.40, 19.10, 22.00 «Экспресс» телегазетаси.

18.00 «Болажонлар экрани».

18.50 «Харки» 31-кисм.

19.50 «Давр»-репортаж.

20.00 Узбекистон Президенти Кубоги халқаро теннис турнири.

20.50 Муҳаббат қишиклиари.

21.15 «Эсмеральда».

21.50 Олтин мерос.

22.00 Давр.

22.40 «Мухаббат қаҳваси».

23.05 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол.

«Халқаро» телеканал

РЖТ 7.00-8.00

ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

16.10-16.40

16.45 «Вести».

17.00 «Европьюс» янгиликлари.

РЖТ

17.15 «Оиласлави ришталар».

Сериал.

18.20 «Аралаш».

19.00 Футбол бўйича Осиё чемпионлар лигаси. «Пахтакор» (Тошкент) - «Аль Вихадд» (Иордания). «Пахтакор» стадионидан олиб кўрсатилиди (2-тайм)

19.50 «Куз». Ҳужуматли фильм.

20.00 «Время».

20.35 CFI тақдим этади: «Барбара Понтенда».

21.40 «Америка фожеаси. Бир йилдан сўнг».

Ҳужуматли фильм.

ЎзТВ-IV

20.35 «Теграмиздаги олам».

21.05 «FCN». Ўзбекистон янгиликлари (инглиз тилида)

22.40 «Ахборот» (рус тилида)

Сешанба, 10

«Ўзбекистон» телеканали

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»

8.00-8.45 «Ахборот».

8.40 Газеталар шархи.

9.00 «Ўзбектелефильм» намойиши: «Кўчепшиллар дунёси», «Она замин нематлари».

9.20 «Соз сехри».

9.40 «Рангин дунё».

10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР

10.05 «Сиздан угина, биздан булгина». Бадий фильм.

11.25 Ўзбекистон телерадио-компанииси эстрада-симфоник оркестрининг концерти.

«Болалар саёраси».

12.05 1. «Олтин тож».

Телевизон ўйин. 2. «Улғайиш побогонлари».

13.05 «Мусика: кечава бугун».

13.30 «Ошинг». Телесериал.

14.10 «Отапар сўзи - ақлининг кўзи».

15.10 «Кўйла, ёшлигим».

15.40 «Ит уаси». Телесериал премьера.

16.35 «Бу ажаб фасл». Телевизион.

17.05 «Энг ширин қовун». Мультифильм.

17.35 «Қалб гавҳари».

18.10 «Олтин мерос».

18.30 «Мулк».

18.45 «Бахтил воеа». Телеперея.

19.30 «Ахборот» (рус тилида)

20.00 Оқшом эртаклари.

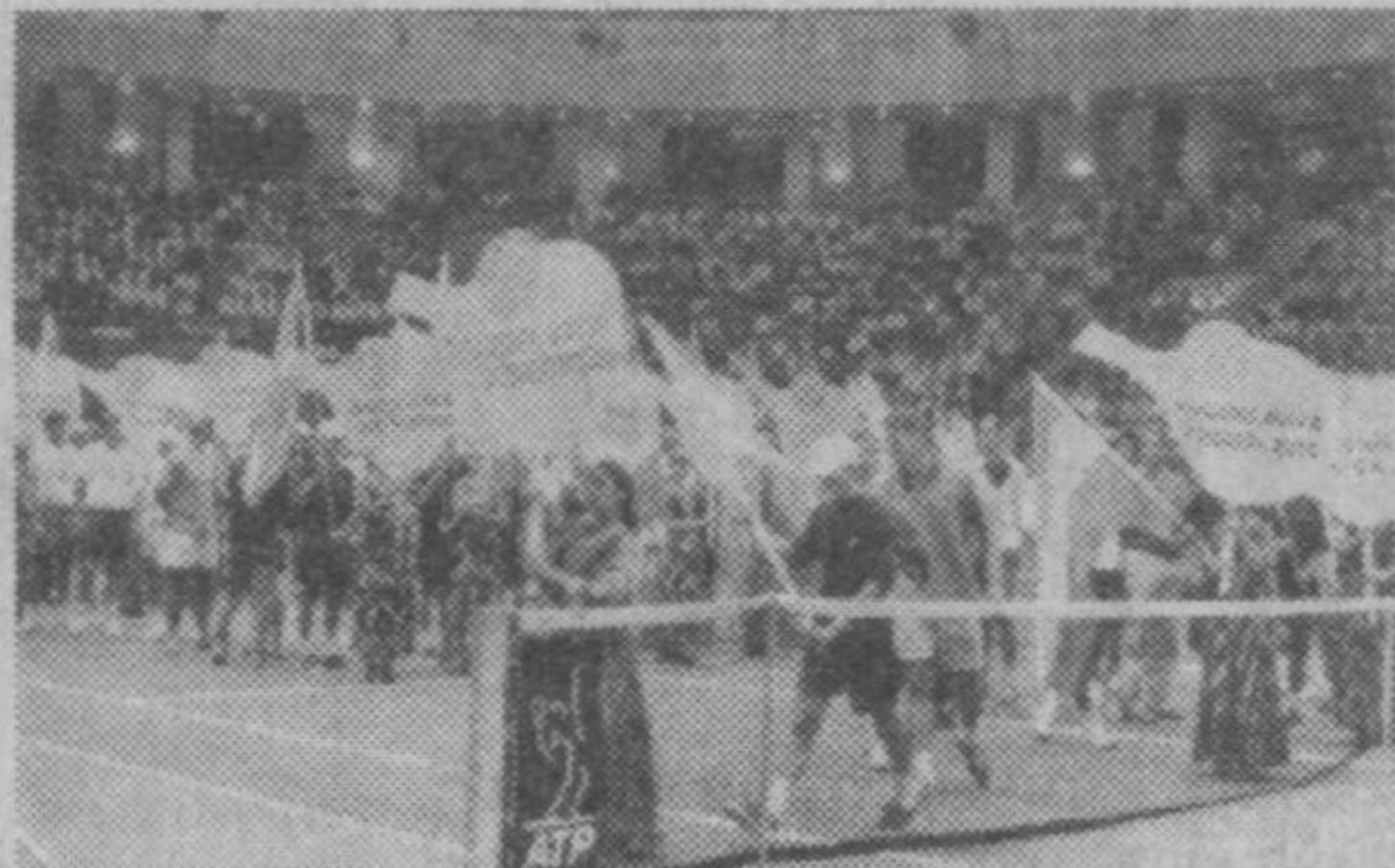
20.15 Биржа ва банк хабарлари.

20.30 «Ахборот».

21.05 «Кўши

Куни кече мустақиллігімиздегі 11 йиллік тантаналарини күтәрінки кайғында үткәздік. Зоро, жорий йилда Ўзбекистон ташқы сиёсатида кескін бурилиш ясалды, десак муболага бўлмас. Чунки, Президенттік мінистрлік кетма-кет жаҳоннинг нуфузли давлатларига сафарлари хамда Ўзбекистонга етакчи хорижий мамлакатлар раҳбарларининг ташрифлари ҳар томонлама фойдалы кечганини бугун ғулжимиз гувоҳи бўлиб турибди. Дунё мустақил Ўзбекистонимизни кенг миқёсда таний бошлади. Ўзбекистон халқаро ҳамжамият олдидан турган хавфсизлик борасидаги жиддий масалани ечиши да ўзининг улкан хиссасини қўшмоқда. Шу сабаб бўлса керак, мустақиллик байрами муносабати билан Юргашимиз номига қатор хорижий давлатлар ва халқаро ташкилотлар раҳбарлари номидан келаётган табрик мактубларининг кети узилмаяпти. Бу биргина Ўзбекистоннинг жаҳон сиёсатига қўшган хиссаси бўлса, бундай хизматлар спорт соҳасида ҳам эътиборга мөлек бўляпти. Нуфузли халқаро мусобақаларда ҳамюртларимизнинг кўрга кирилган ютуқлари кишини күвонтиради, албатта. Бинонан, мана шундай халқаро мусобақалардан бирини ўзимизда үтказиш ҳам анъана тусини олди. Жумладан, спорт борасида ҳам мамлакатимизнинг халқаро аренада ўз мавқеига эга бўлиши, ўзлигини дунёга танишиш, ўзининг имкониятлари қанчалар улканлиги билдириш мақсадида Юргашимиз ташаббуслари билан ташкил этилган. Ўзбекистон Республикаси "Президент кубоги" халқаро теннис турнири ҳар иили үтказилмоқда. Зоро, жорий йил тўққизинчи бор үтказилаётган мазкур ну-

ТЎҚКИЗ ЁШЛИ ХАЛҚАРО ТУРНИР

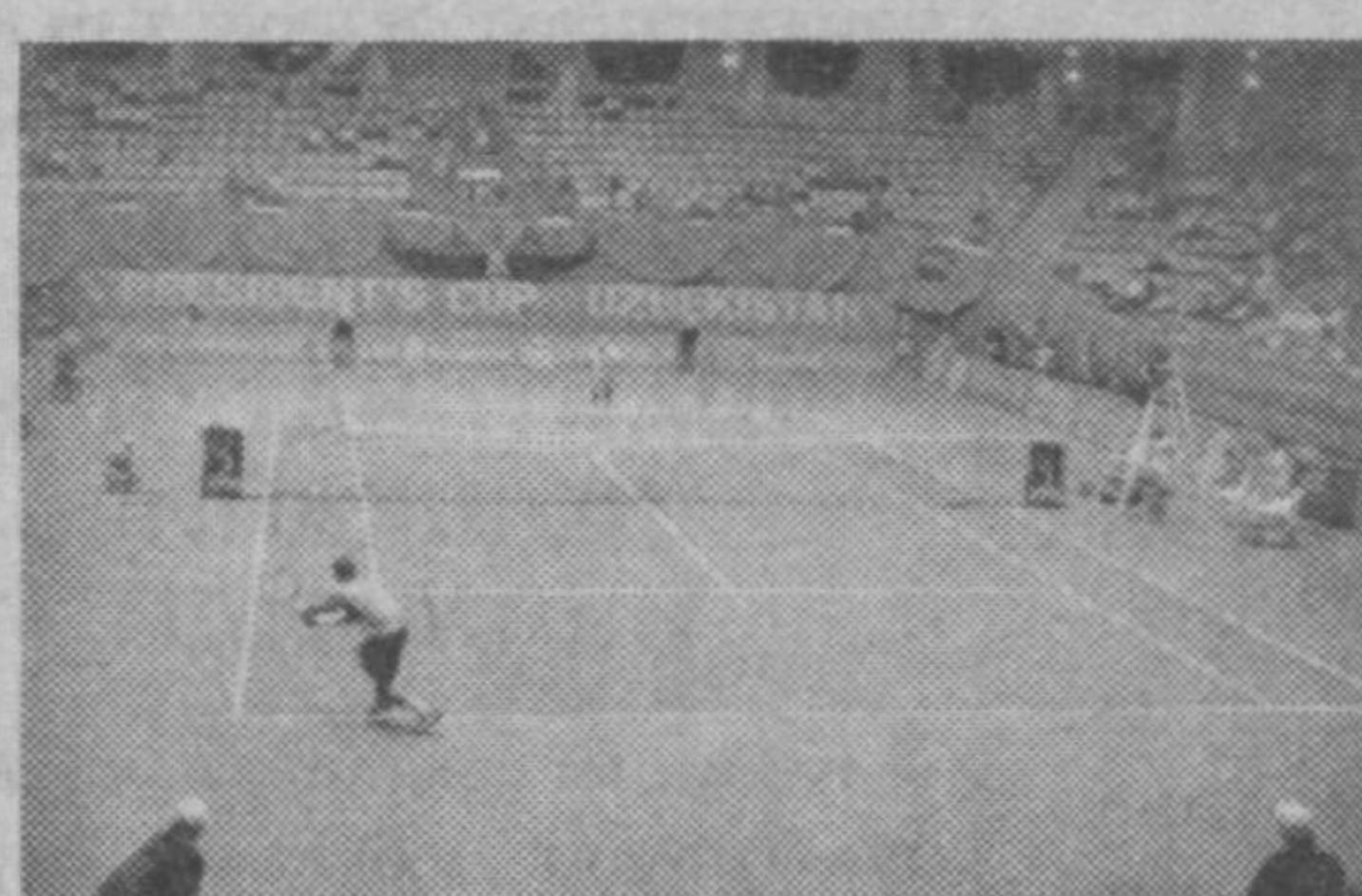

фузли турнир Ўзбекистон равнақига хисса қўшмоқда, деб дадил айтиш мумкин. Чунки, унда АТР туркумидаги мусобақалар иштирокчилари фаол қатнашмоқдаларки, биргина "Профессионал теннисчилар ассоциацияси" томонидан "Президент кубоги" турнири кетди.

ма-кет уч марта юксак мукофотлар билан тақдирланди. Унинг илк голиби американлик моҳир ракетка устаси Чак Адамс бўлган бўлса, кейинги Или, яны 1995 йил бундай нуфузли соврин мароқашлик Карим Аламийга наисбет этди. Сўнгра, 1996 йил Феликс Мантийя (Испания) "Президент кубоги"нинг бош соврини соҳиби бўлди. Шундан сўнг кетма-кет иккى марта Буюк британиялик Тим Хенман (1997-1998 йиллар) билур соврини инглизлар мамлакатига олиб кетди. 1999 йил Николас Кифер (Германия) ва ниҳоят 2000-2001 йилларда россиялик Марат Сафин турнир голиби дея эътироф этилдилар. Турнирнинг сўнгги совриндори Марат Сафин ҳақида тұтталадиган бўлсак, буғун у Россия терма жамоасида ҳам етакчилик қылмокда. Тақидлаш жоизки, Сафин айнан "Президент кубоги"-даги мұваффакияттадан сўнг АТР тожини кийишга мұваффак

бўлган эди. Дарвоке, унинг Нью Йорк шахридаги АҚШ очиқ чемпионатидаги иштирокини ҳам юқори баҳолаш мумкин.

Кези келгандан шуни айтиш керакки, бу сафар ҳам Марат ҳамда унинг ҳаморти Евгений Кафельниковлар "Президент кубоги"да иштирок этадиларки, бу албатта, теннис ишишибозларини беҳад кувонтиради. Шунингдек, "Катта тох" туркумига кирувчи Австралия очиқ чемпионати голиби — швециялик Томас Йоханссон, Лондон шахридаги "Уимблдон" турнири чемпиони — аргентиналик Дэвид Налбандян, италиялик Дэвид Сангуинетти, германиялик Томми Хаас каби професионал ракетка усталари қатнашадилар. Бундан ташкири, Кристиан Плесс, Саргис Саркисян, Андрей Гауденци, Седрик Пиолин, Николас Кифер, Гильермо Каяслар ҳам яна кортга тушишади. Мазкур теннисчиларнинг иштирок этишларидан шуни айтиш мумкин, бу йилги "Президент кубоги" аввалгилариға нисбатан анчайин мурасасиз бўлиши шубҳасиз. Шунингдек, турнир давомида Болалар кунлари ҳам ташкил этиладики, унда ёш теннисчиларимиз професионал ракетка усталаридан ўзлари учун қим-

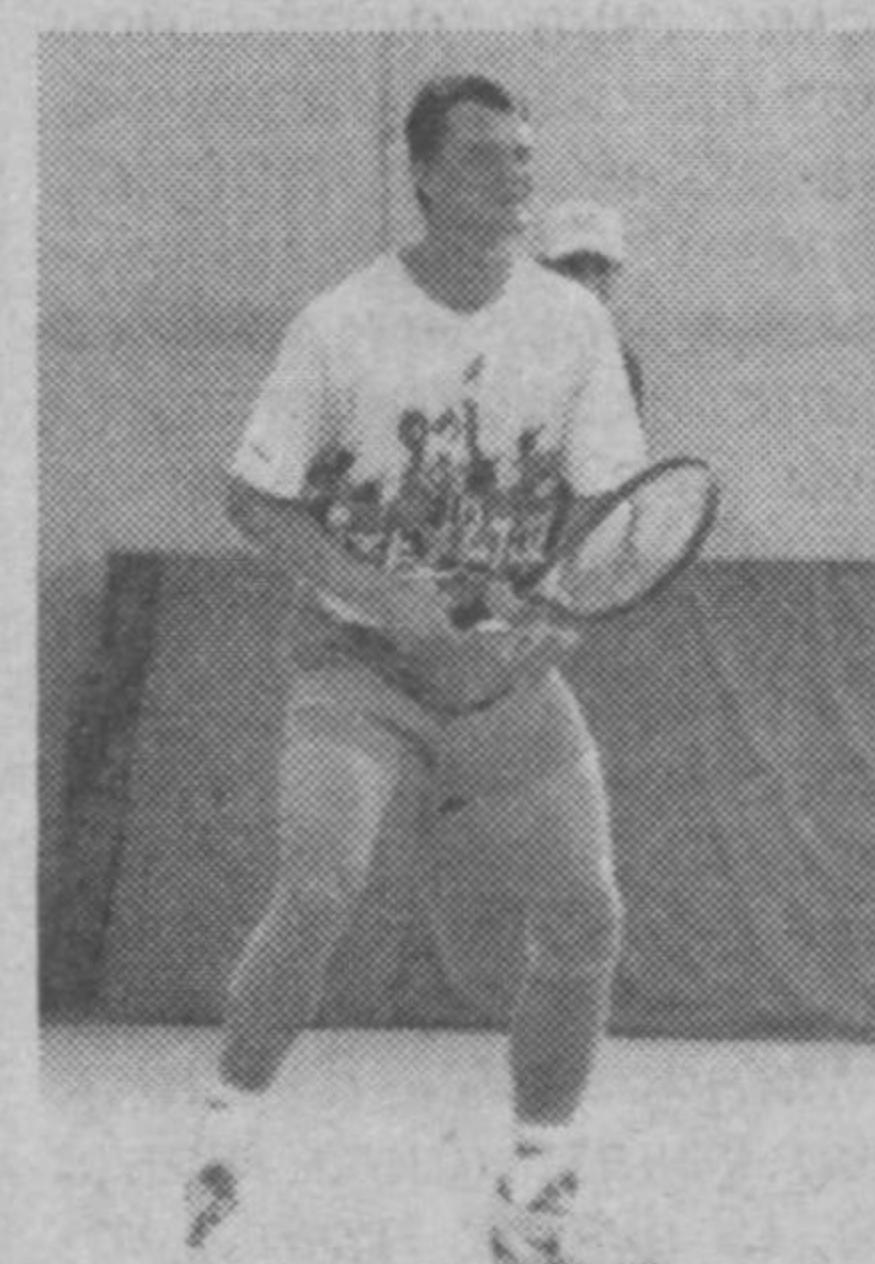
матбаҳо сабоқ олиш имконига эга бўладилар.

Кече Юнусобод теннис кортида маҳалий ва хорижий оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирокида бўлиб ўтган матбуот анжуманида турнир масъулларидан ҳисобланмиш Сассон Какшурини мавзуга алоқадор саволларга тўлиқ жавоб берди ҳамда спортчилар ва меҳмонлар учун барча шарт-шароитлар яратилганлигини алоҳида таъкидлди. Мухим жиҳатларидан бири "Президент кубоги" баҳслари "EuroNews", "CNN", "Doche Welle" каби юздан зиёд телеканаллар орқали хорижий мамлакатларга ҳам узатилиди.

Үйлаймизки, бу омил ҳам Ўзбекистон шарафини дунёга танитишга хизмат қиласи.

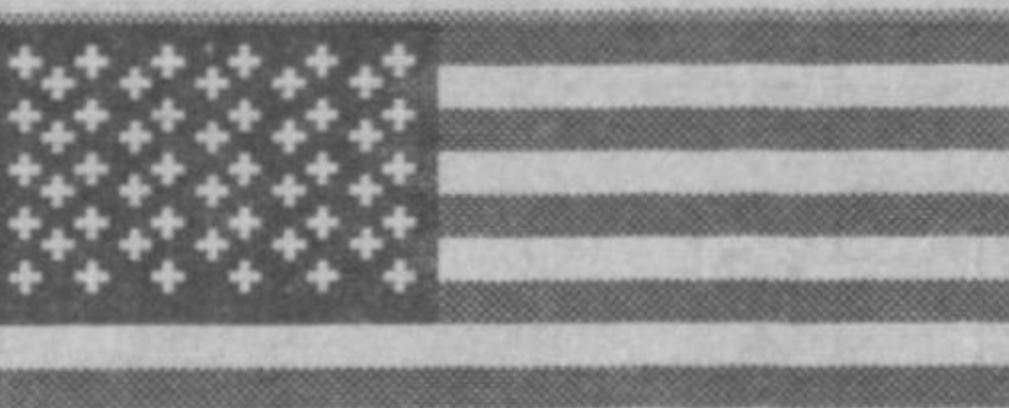
Хуласа, эндиғина мустақиллик тантаналарини нишонлаган Ўзбекистон катта спорт байрамини ўтказади. Эртага мұхташам Юнусобод теннис кортида

бошланахак "Президент кубоги" дилга кувонч улашиши шубҳасиз. Чунки, жаҳон професионал теннисчиларининг мамлакатимизга ташриф буюршилари кишида фарҳ хиссини уйғотади. Зоро, мазкур анъанавий турнир мамлакатимизда оммавий тенниснинг ривожланишида мұхим аҳамият касб этади. Дарвоке, буғун республикамизнинг барча шахарларининг кўркига-кўрк бағишилаб турган ҳашаматли теннис кортида спортга ошно бўлган ҳамюртларимизнинг севимли масканларига айланган. Буғун теннис ҳам футбол каби оммалашиб бормоқда. Зоро, кишидан ҳам аклан, ҳам жисмонан куч талаб этувчи бу спорт турнирда спорчилар ҳар томонлама тез ҳаркат қилишга ундейдик, бу албатта инсоннинг истиқболи учун мұхим аҳамият касб этади.

имкониятлари қанчалар улканлиги билдириш мақсадида Юргашимиз ташаббуслари билан ташкил этилган. Ўзбекистон Республикаси "Президент кубоги" халқаро теннис турнири ҳар иили үтказилмоқда. Зоро, жорий йил тўққизинчи бор үтказилаётган мазкур ну-

AMERICAN COUNCILS FOR INTERNATIONAL EDUCATION АСПРЯЛ □ АКСЕЛС

Дикқат ўқувчилар: Сиз АҚШда ўқишини истайсизми?

Шаҳар

Фарғона
Термиз
Нукус
Наманганд
Бухоро
Қарши
Урганч
Тошкент вил.
Самарқанд
Андижон
Тошкент

Имтиҳон кунлари

17 сентябрь
17 сентябрь
21 сентябрь
20 сентябрь
26 сентябрь
29 сентябрь
24 сентябрь
1 октябрь
2 октябрь
5 октябрь
11-13 октябрь

Тестлар соат 9.00 да бошланади

Имтиҳон ўтказиш жойи

Фарғона Давлат университети
Термиз академик лицей
Нукус Давлат университети қошидаги лицей
Мұхандис-педагогика институты
Малака ошириш институты
Қарши Давлат университети
3-урта мактаб
Ҳозирча номаълум
Чет тиллар институты
Андижон Давлат университети
Ҳозирча номаълум

Катнашчиларга қўйиладиган талаблар:

- FSA-FLEX дастурида қатнашишни истаганлар қўйидаги **БАРЧА** талабларга жавоб беришлари шарт:
- 1986 йил 1 январдан 1987 йил 15 июлгача туғилган.
- 9-10 синф ёки академик лицей ва коллежларнинг 1-2-курсиде үқийдиган.
- Сўнгги 5 йил ичидаги АҚШда 3 ойдан ортиқ яшамаган.
- Америка иммиграция визасига ариза бермаган.
- Ўрта мактаб даражасида инглиз тилини биладиган.
- Ўзбекистон фуқароси бўлган.
- АҚШ визасини олишга лаёқатли бўлган.
- Катнашчилар ўзлари билан туғилганликлари ҳақида говоҳноманинг асл нусхасини, паспорт ҳажмидаги фотосурат ва ручка олиб келишлари шарт.
- Конкурсда, шунингдек, жисмоний ногирон ўқувчилар ҳам қатнашиши мумкин.

Кўшимча маълумотлар учун телефон рақамлари:

Тошкент: 152-12-81, 152-12-86

Самарқанд: 31-18-16, 31-22-08

Бухоро: 4-22-46

Наманганд: 6-27-50, 6-19-19

Нукус: 222-89-57, 222-88-67.

АКСЕЛС ташкилоти АҚШ элчиниёнини, Олий ва ўрта максус таълим ҳамда Ҳалқ таълимни визирликларига дастурни қўллаб-қувватлаганликлари учун министрорчилик билдиради.

Мазкур дастур АҚШ ҳукумати томонидан молиялаштирилади.

Бухоро мамлакатимизнинг спорт марказларидан бирига айланниб бормоқда. Зоро, жорий йилда бу ерда республика талаба ёшларининг "Универсиада—2002" мусобақалари үтган ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Мусобақанинг очиши маросимида унинг қатнашчиларини Бухоро вилоят ҳокимининг ўринбосари М.Бўронов, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшдирсанда ҳар кече Бухоро шахридаги амфитеатрда ўтган гўзл "Ёшлик", "Семурғ" ва Бухоро давлат университети спорт мажмуалари улар ихтиёрига бериб қўйилди.

МУАЛЛИМ ҲАЁТИ САБОҚЛАРИ

34 "САРТАРОШ" ВА
БИР СОДИК ДЎСТ

Ўқитувчилик касби жуда нозик, кўп меҳнат, сабр-тоқат талаб қиласиган касб. Биринчи марта синф раҳбарни лавозими ишониб топширилган йиллар бешинчи синф ўқувчиларига раҳбарлик қиласидим. Ўз фикримча, ҳамма ишда биринчи бўлишим керак. Шанба куни эди. Ўғил болаларнинг соч олдириб келишларини, душанба куни текширишимни айтдим. Ҳамма сочини ё олдириб, ё қисқартириб кеди. Фақат бир ўқувчим олдирмабди, унга эртагача мудат бердим, барibir сочини олдирмади. Нима қилишим керак, ўқитувчиман, ўқувчиларим олдида бир гапим икки бўлиши мумкин эмас. Шунинг учун синф тарбиявий соатида ўқувчиларнинг кўлига қайчи бердим ва ҳар бирини ўша боланинг сочини озигинадан кесишига мажбур қиласидим. Синфда 36 ўқувчи ўқириди, шундан 34 таси кўркқаниданми, ҳалиги боланинг сочини кесди, охри ёнида ўтирадиган ўқувчига навбат етди. Шунча мажбур қиласам ҳам, у шеритининг со-

чини кесмади, ерга қараганча иғласираб:

— Опажон, ахир бу менинг дўстим-ку! — деб жавоб берди.

Ҳамон ўша ўқувчимнинг иғласираб турган чехраси кўз ўнгимдан кетмайди. Боланинг мардлиги, дўсти учун ҳар қандай жазога тайёр эканлиги менинг қолдирди.

"ШАЙТАНАТ" ДАН БОШҚАНИ БИЛМАЙДИ

Кейинги вақтларда бошқача ийл ўтунган бўлдим. Дарсга кириши хоҳламайдиган, коридорда юрадиган, яхши ўзлаштириб кеди. Фақат бир ўқувчим олдирмабди, унга эртагача мудат бердим, барibir сочини олдирмади. Нима қилишим керак, ўқитувчиман, ўқувчиларим олдида бир гапим икки бўлиши мумкин эмас. Шунинг учун синф тарбиявий соатида ўқувчиларнинг кўлига қайчи бердим ва ҳар бирини ўша боланинг сочини озигинадан кесишига мажбур қиласидим. Синфда 36 ўқувчи ўқириди, шундан 34 таси кўркқаниданми, ҳалиги боланинг сочини кесди, охри ёнида ўтирадиган ўқувчига навбат етди. Шунча мажбур қиласам ҳам, у шеритининг со-

Shu desangiz

ра олмайдиган 36 нафар ўқувчини (барча дарс берадиган синфларимдан йигилганди) ёш актёrlар тўғрагидаги ишлатишни мақсад қиласидим. Замонабоп асар бўлгани учун ҳамда мактабда Тоҳир Малик билан учрашув ўтказиш мақсадида "Шайтанат" асарини саҳналаштиримоқчи бўлдим. Ўқувчиларга шу китобни сотиб олишини ва ўқиб чиқишиларини топширидим. Асарни ҳамма болалар ўқиб чиқишиди. Бутун бошли бир китобдаги воқеаларни ёдлаб олди-

лар. Мактаб саҳнасида бир неча маротаба кўрсатдик. Сўнгра, бу томоша Аброр Ҳидоятов номидаги театр саҳнасида ҳам уч ярим соатдан уч марта ижро этилди. Уни ҳатто ёзувчи Тоҳир Малик ва таниқи актёр Ёдгор Саъдиевлар ҳам томоша қиласидар. Томоша сўнгидаги сўзга чиқган актёр Ёдгор Саъдиев "Ёшлар — бизнинг келажагимиз, улардан ҳам нималарни дидир ўрганса бўлар экан", деди мамнуният билан.

Кейинчалик, "Шайтанат" кинофильми қўйилганда, бизнинг "Шайтанат" имизга ўхшаш саҳналар ва тақориий ҳаракатлар борлигининг гувоҳи бўлдик. Тоҳир Малика, айниқса, Асадбек ролини ижро этган ўқувчи ёқиб қолди ва ўша саҳнадан туриб: "Болажонлар, мен сизларнинг ёшингизга мос бўлган асарни, албатта, ёзиб бераман", дедилар.

Мен эса бир нарсадан, ўқувчиларим адабиёт ва санъат билан ҳамнафас бўлганларидан ва бўш вақтларини бекорга ўтказмаётгандаридан мумнунман.

**Ёқут МҮМИНОВА,
Юнусобод туманинг
274-мактаб ўқитувчиси**

Дунёнинг барча ажойиботгари бўлгани сингари, Парижнинг рамзига айланган Эйфель минораси ҳақидаги мълумотларга ҳам қизиқишимиз катта эканлиги ажабланарли ҳол эмас.

1889 йил. Франциянинг сўнгги ўн йил мобайнида эришган техникавий ютуқларни наимойш этиш мақсадида ташкил этилган Универсал кўргазмага тайёргарлик ўзгача шавқ ва ҳаяжон билан бошлаб юборилиди. Унга тақдим этилган кўплаб

ҲАМИША МАФТУНКОР МИНОРА

лоиҳалар ичидаги, олиймақом темири ўқирилганда, бизнинг "Шайтанат" имизга ўхшаш саҳналар ва тақориий ҳаракатлар борлигининг гувоҳи бўлдик. Тоҳир Малика, айниқса, Асадбек ролини ижро этган ўқувчи ёзиб қолди ва ўша саҳнадан туриб: "Болажонлар, мен сизларнинг ёшингизга мос бўлган асарни, албатта, ёзиб бераман", дедилар.

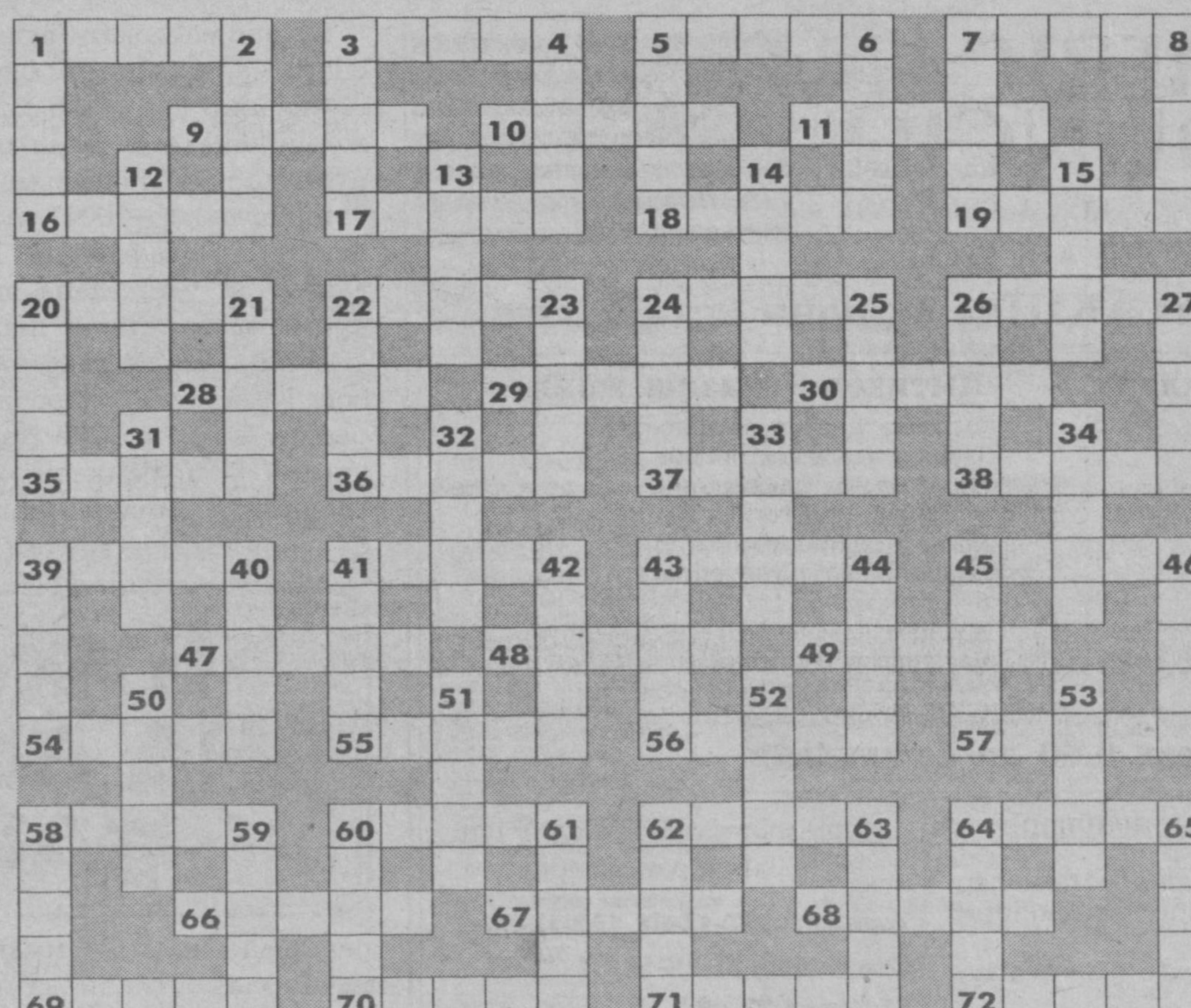
Париж марказида қад кўтарган, ўз даврининг архитектура анъаналарини бутунлай инкор этган ушбу гайриоддий пўлат минора тез орада аҳоли ўртасида турли фикр ва қарашларга сабаб бўлди. Баъзиларга у жуда ёқсан бўлса, бошқаларнинг уни кўярарга кўзи ўйк эди. Кўпчилик Эйфель минораси эртами-кечми барibir қулаб тушади деб ишонарди ва Гюстав Эйфель унинг мустаҳкамлигига шахсан жавоб-

гарликни ўз зиммасига олди. Даставвал, минора факат 20 йил туриши керак бўлган бўлса, кейинчалик, 1910 йилда Франция ҳукуматининг қарори билан бу муддат 70 йилга узайтирилди.

Хозирда минора Парижнинг қатта қисми учун телевизион узаткич вазифасини бажармоқда. У уч қаватдан иборат бўлиб, биринчи қавати 57 метр, иккинчи 115 метр, учинчиси эса 276 метр баландликда жойлашгандир. Агарда сиз Эйфель минорасига чиқиб Парижнинг гўзал манзарасидан баҳраманд бўлишини истасангиз, унда 21 франк тўлаб, миноранинг биринчи қаватига, 43 франк билан иккинчи қаватига, 65 франк билан учинчи қаватига чиқишингиз мумкин. Миноранинг биринчи ва иккинчи қаватларига пиёда чиқиши эса 15 франк турди холос.

Отабек НУРИТДИНОВ

5 ҲАРФЛИ КРОССВОРД

Адабий тур. 18. Баъзи. 19. Сарой амалдорлари. 20. Швеция пул бирлиги. 22. Маълум ҳудуднинг ўзига хос ҳайвонот олами. 24. Газета сўзининг асл маъноси. 26. "Илиада" ва "Одиссея" достонлари муаллифи. 28. "Ўткан кунлар"да Отабекнинг ўғли исими. 29. Ҳўнграб иғлелаш. 30. Ирик моливий операцияларга восита-чилик қилувчи идора. 35. Дўст, ийлдош. 36. Маълум сифатлари билан ажralиб турувчи. 37. Бироннинг аёли. 38. Сўнг. 39. Айиқ тури. 41. Сув иншооти. 43. Қурсоқ. 45. Беш бармоқ. 47. Ағсонавий маҳлук. 48. Япония фирмаси. 49. Япониядаги ирик шаҳарлардан бири. 54. Ярим маймун. 55. Арудзаги баҳрлардан бири. 56. Давлатнинг сиёсий бошқаруви. 57. Идора усули. 58. Сағнинг олди. 60. Гирбон. 62. Енгил кийим. 64. Оркестр ёки хорда бошлаб берувчи музикӣ товуш. 66. Лозим, даркор. 67. Машҳур ўзбек курашчиси. 68. Чарчамоч - .....си қуримоқ. 69. Юқори килокалорияли ўсимликлардан бири. 70. Бепул. 71. Кигиздан тикилган шолча. 72. Товушнинг ўзига хос сифатлари.

Тузувчи: Давронбек ТОЖИАЛИЕВ

Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети жамоаси тибиёт фанлар факультети Ботаника кафедраси сабоб доценти

Адолат УМАРОВАнинг вафоти муносабати билан мархуманинг оила аъзоларига таъзия изҳор қиласди.

Тошкент вилояти Зангиота туманинаги 15-мактаб жамоаси шу мактаб директори Ибодулла Бобохоновга онаси

Хайит момо БОБОЖОНОВАнинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

Газета материаллари «Ma'rifat Madafkor» нашриётидаги Pentium компьютерида Лиляя БИНАШЕВА ва Малоҳат ТОШОВА саҳифалари.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акционерлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Булоқ Турон» кўчаси 41-йд.

Босишига топшириши вақти — 20.00. Топширилди — 20.00.

Ma'rifat

ТАЙСИС
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Ҳалқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги, Тайлим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

Бош мухаррир:
Ҳалим САЙДОВ

Тахрир ҳайати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БҮРИБОЕВ (бош мухаррир ўринбосари), Шукур ЖОНБОЕВ, Фахридин КАРИМОВ (масъул котиб), Курбонбай МАТ҆КУРБОНОВ, Усмонали МУСАЕВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош мухаррир ўринбосари), Ҳулкар ТЎЙМАНОВА, Нурлан УСМОНОВ, Сайдулла ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот Кўмитасида № 20 рақам билан 12 июнь 1998 йил рўйхатга олинган.

ИНДЕКС: 149, 150. Г-729. Тиражи 23789 Г. 1 2 3 4 5 6 Ҳажми 4 босма табоқ. Офсет усусида босилган, қозғоз бичими А-3

Навбати мухаррир: Курбонбай МАТ҆КУРБОНОВ, Навбатчи: Фарруҳ БУГАЕВ.

«Маърифат»дан материалларни ќўчирбоси таҳтирияти руҳсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: масъуль котиб — 136-56-42, хатлар, мактабгача ва мактабдан ташқари таълим янгиликлари бўлими — 136-54-23, умумий ўрта таълим янгиликлари бўлими, касбга йўналтириш ва ўрта маҳсус таълим янгиликлари бўлими — 136-54-03, олий таълим янгиликлари бўлими, реклама ва таргигат бўлими — 136-55-58.